

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน

: กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย

Knowledge Management of Housewife group

: Case study of 4-stars local weaving groups, Loei Province

โดย

อรอุมา มุลวัตร

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2551

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้หวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว ของจังหวัดเลย เพื่อศึกษาการจัดการความรู้จากกลุ่มทอผ้าที่มีความรู้หลากหลาย และมีการจัดเก็บเป็นระบบ โดยอาศัยการจัดการความรู้ที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาจากบรรพบุรุษ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแก่กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกลุ่มอื่นๆ ให้สามารถดำเนินการต่อไป

ผู้จัดทำงานวิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลและผู้ประสานงานที่ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบคุณ คุณพิชญ์นรี เสาวนนท์ ที่ช่วยติดต่อประสานงานกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย ขอขอบคุณสมาชิกกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดเลย ทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอขอบคุณแรงสนับสนุนและกำลังใจจากคณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และเพื่อนร่วมงานในคณะทุกท่าน และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณความห่วงใย และร่างกายแรงใจจากครอบครัวของผู้วิจัยเอง

อรอุมา มุลวัตร

ธันวาคม 2553

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญรูปภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	4
1.6 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ความรู้	7
2.2 การจัดการความรู้	10
2.3 ภูมิปัญญาชาวบ้าน	17
2.4 ผ้าพื้นเมือง	19
2.5 โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	25
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	29
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	32
3.1 ระเบียบวิธีการวิจัย	32
3.2 ขั้นตอนการวิจัย	32

3.3	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	33
3.4	เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย	34
3.5	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	35
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
4.1	ข้อมูลพื้นฐาน	38
4.2	ศึกษาความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	42
4.3	ศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้	52
4.4	รูปแบบการจัดการความรู้ชุมชน	56
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	71
5.1	สรุปผลการวิจัย	71
5.2	สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญ	87
5.3	อภิปรายผล	88
5.4	ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย	89
บรรณานุกรม		91
ภาคผนวก		
ก.	แบบสอบถาม	96
ข.	ประวัติผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้	13
4.1 ข้อมูลการจำแนกกลุ่มหอผ้าระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย	40
4.2 ตารางค่าความถี่ การกำหนดความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1	59
4.3 ตารางค่าความถี่ การแสวงหาความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1	60
4.4 ตารางค่าความถี่ การสร้างความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1	61
4.5 ตารางค่าความถี่ การประยุกต์ใช้ความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1	62
4.6 ตารางค่าความถี่ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1	63
4.7 ตารางค่าความถี่ การบันทึกความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1	64
4.8 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์การกำหนดความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2	65
4.9 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์การแสวงหาความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2	66
4.10 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์การสร้างความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2	67
4.11 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์การประยุกต์ใช้ ความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2	68
4.12 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์การแบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2	69
4.13 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์การบันทึกความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2	70

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
2.1 ปิรามิดแสดงลำดับชั้นของความรู้	7
2.2 SECI Model	15
2.3 กี่ทอผ้า	23
4.1 ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ	56
4.2 รูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน	57

ชื่อเรื่อง : การจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้า
พื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย

ผู้วิจัย : อรอุมา มุลวัตร สถาบัน : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีที่พิมพ์ : พุทธศักราช 2554 สถานที่พิมพ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

แหล่งที่เก็บรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ : ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

จำนวนหน้าวิจัย : 104 หน้า ลิขสิทธิ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ระดับ 4 ดาว จำนวน 13 กลุ่ม ในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ชุมชนด้านอื่นๆ ให้เกิดการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้เทคนิคเดลฟาย์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีผู้เชี่ยวชาญมาจากกลุ่มทอผ้าจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนสมาชิก และมีผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอีกจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน การวิเคราะห์ผลใช้ค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าฐานนิยม ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 คน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก จึงวิเคราะห์ผลได้ว่า ความสัมพันธ์ ด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสรุป แนวทางในการจัดการความรู้ชุมชน ของ กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ควรมีกระบวนการคือ 1. การกำหนดความรู้ โดยแบ่งเป็น ความรู้เบื้องต้น และความรู้สมัยใหม่ 2. การแสวงหาความรู้ 3. การสร้างความรู้ 4. การบันทึกความรู้ 5. การประยุกต์ใช้ความรู้ และ 6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

Title : Knowledge Management of Housewife group : Case study of 4-stars
local weaving groups, Loei Province

Researcher : Miss Onuma Moolwat **Institution** : Dhurakij Pundit University

Year of Publication : 2011 **Publisher** : Dhurakij Pundit University

Sources : Dhurakij Pundit University Research Center

Number of Pages : 104 Pages **Copyright** : Dhurakij Pundit University

Keyword : Knowledge management, local weaving group

Abstract

The objective of this research were to study local knowledge of 13 4-star local weaving groups, Loei province, to study several factors that affected the knowledge management of local weaving group and to purpose model of the knowledge management for other local knowledge by using qualitative research method. The data collection was done through by Delphi technique. The expert persons were 10 persons consist of 8 persons from local weaving groups, 10% from total members, and 2 persons from Community Development Department. Statistical techniques used were frequency ,mode, median, mean and interquartile range.

The result was found that correlation coefficient between opinions of 10 experts are positive, so that the relationship between most of opinions of experts are in the same direction. In the conclusion, approach to knowledge management of local weaving group should consist of 1. Knowledge Identification including basic knowledge and modern knowledge, 2. Knowledge Acquisition, 3. Knowledge Creation, 4. Knowledge Storage, 5. Knowledge Application, and 6. Knowledge Sharing.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาชาวบ้าน (คลังปัญญาไทย, 2550) เป็นความรู้ความสามารถที่ได้รับการสั่งสมถ่ายทอดกันมา ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงในยุคปัจจุบัน มีการนำความรู้และประสบการณ์ของตนเอง มาประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ซึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านมีการจำแนกเป็นประเภทต่างๆ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ) ดังนี้ ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการทำมาหากิน ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการรักษาโรค ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการกินอยู่ ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านศิลปกรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านภาษาและวรรณกรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะเป็นความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จึงเป็นการปฏิบัติให้ดู แล้วทำตาม เนื่องจากรุ่นลูกรุ่นหลานส่วนใหญ่ เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น ที่มีรายได้มากกว่า จึงทำให้ความรู้บางส่วนสูญหายไปตามกาลเวลา

การทอดผ้าของผู้หญิงในชนบท เป็นหนึ่งในภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ นอกจากเป็นการทอด ผ้าเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มใช้ในครัวเรือนแล้ว การทอดผ้ายังเป็นการถ่ายทอดทั้งศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ที่บรรพบุรุษใช้ในการอบรมสั่งสอนลูกหลานผู้หญิงของครอบครัว ซึ่งผ้าทอที่ทอเก็บไว้จะนำมาใช้ในงานสำคัญเช่น งานบุญต่างๆ งานแต่งงาน เป็นต้น และการทอด ผ้ายังเป็นการสร้างอาชีพให้กับผู้หญิง เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวอีกด้วย

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) รัฐบาลเสนอแผนการปรับโครงสร้างการเกษตร การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมจากสถาบันในชนบท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) จึงเกิดการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ขึ้น เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการผลิต การจำหน่าย การเพิ่มรายได้ การขยายความรู้ การฝึกอบรม การจัดการดำเนินธุรกิจให้มี

ประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มทอผ้า เป็นต้น จากสภาพปัญหาเศรษฐกิจที่ค่าครองชีพสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีนโยบายให้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) (คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์, 2547) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้ชุมชนที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ได้รับการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน และมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และเพื่อให้ชุมชนสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ทั้งในประเทศ และต่างประเทศได้

กลุ่มทอผ้าในจังหวัดเลยได้ส่งผลิตภัณฑ์ OTOP เข้าร่วมจัดอันดับสินค้ามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา ซึ่งผลการจัดอันดับในปี พ.ศ. 2549 (คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ, 2549) กลุ่มทอผ้าของจังหวัดเลยถูกจัดระดับ 4 ดาว จำนวน 13 กลุ่ม ระดับ 3 ดาว จำนวน 3 กลุ่ม และ ระดับ 2 ดาว จำนวน 17 กลุ่ม ซึ่งไม่มีกลุ่มทอผ้าในจังหวัดเลย สามารถพัฒนาสินค้าได้ถึงระดับ 5 ดาว จากการศึกษาของ ผศ.ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์ และพงษ์เดช สารการ, 2546 : 103-104) ได้ศึกษาถึงการประเมินกิจกรรมหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดเลยพบว่า มีปัญหาในด้านตลาดที่มีน้อย ชุมชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับระบบธุรกิจ สมาชิกต้องการประโยชน์ระยะสั้น ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และภูมิปัญญาในกลุ่มผลิตภัณฑ์เดียวกัน และมี ปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ผศ.ดร.ภรตธรา ผลงาม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP : กรณีศึกษาในกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง อ.นาด้วง จ.เลย พบว่า ปัญหาในการทอผ้ามีปัญหาในเรื่องของวัตถุดิบมีราคาแพง หายาก ต้องซื้อจากสมาชิก สมาชิกขาดทักษะในการผลิตและการย้อมผ้า ท้องถิ่นอื่น อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อที่มีมาตรฐาน ขาดบุคลากรในด้านการออกแบบลายผ้า และขาดความรู้เกี่ยวกับลวดลายใหม่ๆ ที่ทันสมัย ปัญหาเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการกลุ่ม และปัญหาด้านการตลาดที่กลุ่มทอผ้าขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริม การขาย จึงทำให้กลุ่ม ทอผ้าไม่มีลูกค้าประจำจึงทำให้ปัญหาด้านช่องทางการจัดจำหน่ายด้วย

จากความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านในการทอผ้าพื้นเมืองจังหวัดเลย และเพื่อรักษาไว้ไม่ให้ความรู้ในการทอผ้าสูญหายไปตามกาลเวลา และจากปัญหาต่างๆ ของกลุ่มทอผ้า OTOP จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองในจังหวัดเลยยังไม่สามารถไปถึงระดับ 5 ดาว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยที่จะสร้างโมเดลการจัดการความรู้สำหรับกลุ่มทอผ้าระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย เพื่อที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มทอผ้าให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมากขึ้นและมีคุณภาพถึงระดับ 5 ดาวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ในจังหวัดเลย
- เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง
- เพื่อเป็นรูปแบบในการจัดการความรู้ชุมชนในความรู้อื่นๆ ให้เกิดการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองที่ได้อันดับ 4 ดาว ของจังหวัดเลย ในเรื่องการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง การแลกเปลี่ยนความรู้ การถ่ายทอดความรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อนำไปสร้างเป็นโมเดลการจัดการความรู้สำหรับกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

1.4 สมมติฐานการวิจัย

- ปัจจัยพื้นฐานของการบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการทอผ้าพื้นเมืองในระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย
- ความรู้ของสมาชิกในกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง มีความแตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน เมษายน 2551 – กันยายน 2551 เป็นช่วงฤดูแล้ง เป็น ช่วงเวลาที่สมาชิกของกลุ่มทอผ้า ไม่ได้ทำงานทางด้านการเกษตร จึงใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทอผ้าเพื่อเตรียมสินค้าไว้จำหน่ายในช่วงฤดูหนาว ซึ่งเป็นฤดูท่องเที่ยวของจังหวัดเลย

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษากลุ่มทอผ้าที่ได้รับการจัดอันดับ 4 ดาว ในจังหวัดเลย จากการจัดอันดับประจำปี 2549 มีจำนวน 13 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา	ต.ชัยพฤกษ์ อ.เมือง จ.เลย
2. กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน ไทเลย	ต.นาแก อ.เมือง จ.เลย
3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทอผ้าสูง	ต.นาด้วง อ.นาด้วง จ.เลย
4. กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าพื้นเมือง	ต.นาด้วง อ.นาด้วง จ.เลย
5. กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านไทดำ	ต.เขาแก้ว อ.เชียงคาน จ.เลย
6. กลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง	ต.จอมศรี อ.เชียงคาน จ.เลย
7. กลุ่มทอผ้านางจุฑาทิพ พุทธทองศรี	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย
8. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านปากปวน	ต.ปากปวน อ.วังสะพุง จ.เลย
9. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วังกกเตื่อ	ต.หนองหญ้าปล้อง อ.วังสะพุง จ.เลย
10. กลุ่มสตรีสหกรณ์ บ้านศรีฐาน	ต.ศรีฐาน อ.ภูกระดึง จ.เลย
11. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ภูหลวง	ต.หนองคัน อ.ภูหลวง จ.เลย
12. กลุ่มทอผ้าบ้านสันติภาพพัฒนา	ต.โนนป่าซาง อ.ผาขาว จ.เลย
13. กลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองน้ำใส	ต.ผาอินทร์แปลง กิ่งอ.เอราวัณ จ.เลย

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. หัวหน้ากลุ่มทอผ้าทั้ง 13 กลุ่ม
2. สมาชิกกลุ่มทอผ้า
3. เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชน ซึ่งทำงานเกี่ยวกับ OTOP จังหวัดเลย

1.5.3 ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาถึง

1. ปัจจัยที่ใช้ในการจำแนกกลุ่มทอผ้า ได้แก่ จำนวนปีที่กลุ่มทอผ้าเปิดดำเนินการ จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ประจำจากกลุ่มทอผ้า รายได้จากกลุ่มทอผ้าโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อคน จำนวนลวดลายเฉพาะของกลุ่มทอผ้าที่สามารถจัดจำหน่ายได้ จำนวนครั้งของการเข้าอบรมเพื่อรับความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทอผ้า การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา และ มีการบันทึกความรู้ของกลุ่ม โดยสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้บันทึกความรู้
2. ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยในด้านตัวบุคคล บรรยากาศและวัฒนธรรมชุมชน การมีส่วนร่วมกับชุมชน ผลงานและองค์ความรู้ที่นำเสนอต่อสาธารณะ

1.6 นิยามศัพท์

กลุ่มทอผ้า หมายถึง กลุ่มแม่บ้านที่ทอผ้าพื้นเมือง ในจังหวัดเลย

ระดับ 4 ดาว หมายถึง อันดับที่ได้รับการจัดอันดับสินค้าโอท็อป จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ตามเกณฑ์การจัดอันดับประจำปี 2549

รายได้จากการทอผ้า หมายถึง รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนที่ได้รับจากการทอผ้า

การได้รับการฝึกอบรม หมายถึง สมาชิกของกลุ่มทอผ้า ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมืองในรอบ 3 ปี

การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือจาก หน่วยงานราชการ และเอกชน ซึ่งอาจเป็นการให้ความรู้ หรือ ให้วัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการผลิต

การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวม จัดระบบ จัดเก็บ ประยุกต์ใช้ และแบ่งปันความรู้ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการทำวิจัยตามลำดับหัวข้อดังนี้

2.1 ความรู้

2.1.1 ความหมายของความรู้

2.1.2 ระดับของความรู้

2.1.3 ประเภทของความรู้

2.2 การจัดการความรู้

2.2.1 ความหมายของการจัดการความรู้

2.2.2 องค์ประกอบของการจัดการความรู้

2.2.3 ประโยชน์ของการจัดการความรู้

2.3 ภูมิปัญญาชาวบ้าน

2.3.1 การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน

2.4 ผ้าพื้นเมือง

2.4.1 กระบวนการผลิต

2.4.2 การย้อมสี

2.4.3 ลวดลาย

2.4.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอ

2.5 โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

2.5.1 หลักเกณฑ์ในการคัดสรรและจัดระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

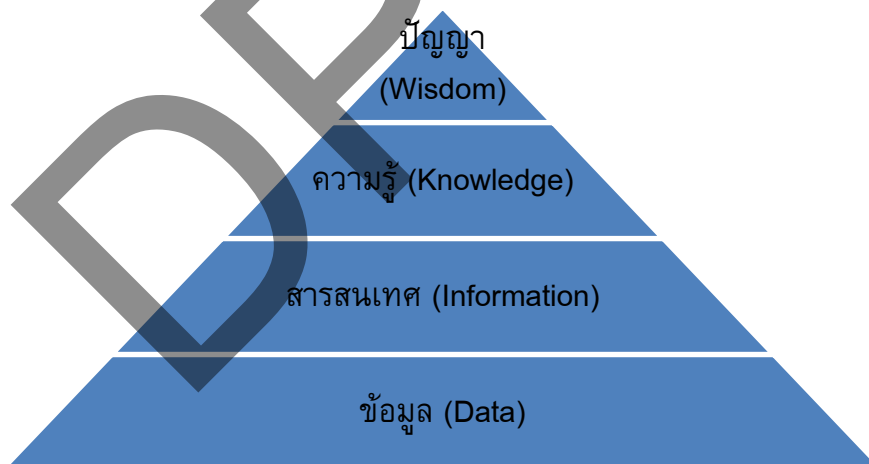
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ความรู้

ความรู้ที่ได้ศึกษาจากเอกสารที่นำเสนอนี้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ระดับของความรู้ และประเภทของความรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ความหมายของความรู้

ฮิเดโอะ ยามาซากิ (Hideo Yamazaki อ้างถึงในบุญดี บุญญากิจ 2548:14) ได้อธิบายนิยามของคำว่า “ความรู้” ในรูปแบบของปิรามิด ดังนี้

รูปที่ 2.1 ปิรามิดแสดงลำดับชั้นของความรู้

จากรูปที่ 2.1 แสดงให้เห็นว่า ความรู้มี 4 ประเภท และเรียงตามลำดับชั้นจากส่วนล่างสุดขึ้นไปจนถึงส่วนบนของปิรามิด ซึ่งแต่ละระดับมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน ดังนี้

ข้อมูล (Data) เป็นข้อมูลดิบ ที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เพื่อแปลความหมาย ส่วนสารสนเทศ (Information) เป็นข้อมูลที่ผ่านการตีความ วิเคราะห์และให้ความหมายแล้ว เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่วนความรู้ (Knowledge) เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด

เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความรู้อื่นจนเกิดความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนปัญญา (Wisdom) เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา หรือสามารถพัฒนาความรู้จนเกิดพัฒนาเป็นความคิด แนวปฏิบัติ หรือ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ได้ ซึ่งเรียกว่าเป็นนวัตกรรม (Innovation)

ดาเวนพอร์ท (Davenport&Prusak. 1997:8) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง กรอบของการ ประสมประสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ความรอบรู้ในบริบท และความรู้แจ้งอย่างซ้ำซ้อน เป็น การประสมประสานที่ให้กรอบสำหรับการประเมินค่า และการนำเอาประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ ๆ มาผสมรวมเข้าด้วยกัน มันเกิดขึ้นและถูกนำไปประยุกต์ในใจของคนที่มี สำหรับในแง่ขององค์กร นั้น ความรู้มักจะสั่งสมอยู่ในรูปของเอกสาร หรือแฟ้มเก็บเอกสารต่างๆ รวมไปถึงสั่งสมอยู่ในการ ทำงาน อยู่ในกระบวนการ อยู่ในการปฏิบัติงาน และอยู่ในบรรทัดฐานขององค์กรนั่นเอง

เกษม วัฒนชัย(ฉลาด จันทรสสมบัติ. 2548 : 16 อ้างอิงมาจาก เกษม วัฒนชัย. 2544 : 39) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง การรวบรวมความคิดของมนุษย์จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่ สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นสิ่งที่เป็สาระในระบบข้อมูลข่าวสารคือความรู้ ความรู้ใหม่ต้องสร้างขึ้น บนฐานของความรู้เดิมที่มีอยู่ ความรู้ใหม่จึงเกิดจากฐานการวิจัยเพื่อสร้าง องค์กรความรู้ใหม่

สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง การรวบรวมข้อมูล ประสบการณ์ มาประสมประสานกันผ่าน กระบวนการคิด แล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเมื่อมีประสบการณ์ใหม่กับข้อมูลใหม่เข้ามา แล้ว นำความรู้เดิมมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ทำให้เกิดเป็นความรู้ใหม่

2.1.2 ระดับของความรู้

ความรู้แบ่งเป็น 4 ระดับ ตามที่ James Brain Quinn ได้เสนอไว้ดังนี้ (อ้างถึงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547 : 24)

ระดับที่ 1 : Know-what (รู้ว่าคืออะไร) เป็นความรู้ในเชิงการรับรู้ ที่เป็นทฤษฎี เปรียบเสมือนกับความรู้ของผู้จบปริญญาตรีมาใหม่ๆ ที่มีความรู้เฉพาะจากสิ่งที่เรียนมา ทำให้เมื่อนำไปใช้งาน อาจจะใช้ได้ หรือ ใช้ไม่ได้

ระดับที่ 2 : Know-how (รู้วิธีการ) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ เปรียบเสมือนกับความรู้ของผู้จบปริญญาตรี และมีประสบการณ์ทำงานมาระยะหนึ่ง ที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์กับบริบทของตนเองได้

ระดับที่ 3 : Know-why (รู้เหตุผล) เป็นความรู้เชิงเหตุผล ที่เข้าใจในเหตุผลภายใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมาระยะหนึ่ง ซึ่งเกิดความรู้ฝังลึก สามารถนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้ พร้อมทั้งสามารถรับความรู้ที่ได้จากผู้อื่นไปประยุกต์ใช้กับบริบทของตนเองได้

ระดับที่ 4 : Care-why (ใส่ใจกับเหตุผล) เป็นความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ ที่สร้างสรรค์มาจากตนเอง ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ได้รับมาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานได้

2.1.2 ประเภทของความรู้

Michael Polanyi และ Ikujiro Nonaka (อ้างถึงใน บวรชัย ศิริมหาสาคร. 2550 : 63-64) ได้เสนอแนวคิดในการจำแนกประเภทของความรู้ออกเป็น 2 ประเภทคือ Tacit Knowledge และ Explicit Knowledge โดยให้ความหมายของความรู้ทั้ง 2 ประเภทดังนี้

1. Tacit Knowledge เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เกิดจากการเรียนรู้ สัมผัส ประสบการณ์ หรือพรสวรรค์ ซึ่งสื่อสารหรือถ่ายทอดออกมาในรูปของสูตร ตัวเลข หรือลายลักษณ์อักษรได้ยาก แต่ความรู้ชนิดนี้สามารถที่จะพัฒนาและแบ่งปันกันได้ เป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน

2. Explicit Knowledge เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล สามารถรวบรวมถ่ายทอด บันทึกในรูปแบบต่างๆ ได้เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสารและรายงานต่างๆ ที่ผู้คนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

มีผู้เชี่ยวชาญได้เปรียบเทียบความรู้กับภูเขาน้ำแข็งไว้ว่า Explicit Knowledge เปรียบกับภูเขาน้ำแข็งเหนือน้ำ ซึ่งมองเห็นได้ง่าย แต่มีเพียงส่วนน้อย ประมาณ 20% ของทั้งหมด และ Tacit Knowledge เปรียบเป็นภูเขาน้ำแข็งใต้น้ำ มองเห็นได้ยาก จึงเป็นส่วนใหญ่ของทั้งหมด ประมาณ 80%

2.2 การจัดการความรู้

2.2.1 ความหมายของการจัดการความรู้

ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและกว้างขวาง จึงให้นิยามหลายข้อ เพื่อให้ครอบคลุมความหมาย ได้แก่

- การรวบรวม การจัดระบบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างเป็นความรู้ เทคโนโลยีด้านข้อมูลและด้านคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มพลังในการจัดการความรู้ แต่เทคโนโลยีด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์โดยตัวของมันเองไม่ใช่การจัดการความรู้
- การจัดการความรู้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) ถ้าไม่มีการแบ่งปันความรู้แล้ว ความพยายามในการจัดการความรู้จะไม่ประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมภายในองค์กรเกี่ยวกับวัฒนธรรม พลวัต และวิถีปฏิบัติ มีผลต่อการแบ่งปันความรู้ ประเด็นด้านวัฒนธรรมและสังคม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการความรู้
- การจัดการความรู้ต้องการผู้ทรงความรู้ความสามารถในการตีความและประยุกต์ใช้ความรู้ ในการสร้างนวัตกรรมและเป็นผู้นำทางในองค์กร รวมทั้งต้องการผู้เชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่งสำหรับช่วยแนะนำวิธีประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ ดังนั้นกิจกรรมเกี่ยวกับคน ได้แก่การดึงดูดคน กังและดี การพัฒนาคน การติดตามความก้าวหน้าของคน และการดึงคนมีความรู้ความสามารถไว้ในองค์กร ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้
- การจัดการความรู้ เป็นเรื่องของการเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร การจัดการความรู้เกิดขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยสร้างควมมีชีวิตชีวา และความสำเร็จให้แก่องค์กร การประเมินต้นทุนทางปัญญา และผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ เป็นดัชนี บอกว่าองค์กรมีการจัดการความรู้ได้อย่างได้ผลหรือไม่

จาก Km Forum (The Knowledge Management Forum, 2002) ได้มีผู้แสดงความหมายของการจัดการความรู้ไว้หลากหลายความคิด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

Newman, Brian (Bo) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกลุ่มของกระบวนการที่เกี่ยวกับการสร้าง การเผยแพร่และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

Bertels, Thomas กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นการจัดการขององค์กรที่นำไปสู่การสร้างฐานความรู้ใหม่ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่การสร้างโครงสร้างขององค์กรที่สนับสนุนการจัดการความรู้ การอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกขององค์กร การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้โดยให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมและการเผยแพร่ความรู้

Tannembaum (อ้างอิงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา หน้า 30) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ดังนี้

- การรวบรวม การจัดระเบียบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูล เพื่อสร้างเป็นความรู้และทำให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม สารสนเทศและเทคโนโลยีเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์จะสามารถสนับสนุนให้การจัดการความรู้มีพลังและอำนาจได้
- การแบ่งปันความรู้ หากปราศจากการแบ่งปัน ความพยายามในการจัดการความรู้จะล้มเหลว ในการแบ่งปันความรู้นี้ต้องอาศัยวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นสำคัญ เพราะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้
- การอาศัยบุคคลที่มีความรู้หรือความเฉลียวฉลาด
- การเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร การจัดการความรู้เป็นสิ่งที่สนับสนุนให้องค์กรต่างๆ อยู่รอดและประสบความสำเร็จได้

2.2.2 องค์ประกอบของการจัดการความรู้

วิจารณ์ พาณิช (2548 : 3, อ้างถึงใน ฉลาด จันทรมบัติ, 2548 : 16) มีดังนี้

1. การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแปรข้อมูล (data) เป็นสารสนเทศ (information) และแปรจากสารสนเทศเป็นความรู้ (knowledge) และใช้ความรู้เพื่อปฏิบัติการ (Action) โดยที่ไม่หยุดแค่ระดับความรู้ แต่ยกระดับไปถึงปัญญา (Wisdom) คุณค่าความดีความงาม

2. ระดับของข้อมูล มีการบันทึกข้อมูลจากการทำงาน มีการค้นหาหรือขุดค้น (mining) รวบรวมข้อมูล นำมาตรวจสอบกรองเอาไว้เฉพาะข้อมูลที่น่าเชื่อถือและสำคัญต่องานองค์กร นำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อให้ประมวลเป็นข้อมูลได้ง่าย จัดเก็บเป็นฐานข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ ให้ค้นหาได้ง่าย นำไปสู่การจัดบริการข้อมูล มีกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูล
3. กระบวนการแปลหรือประมวลข้อมูลไปเป็นข้อสารสนเทศ ประกอบด้วย การกรองเอาไว้เฉพาะข้อมูลที่แม่นยำ และเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น นำมาตีความหรือจัดรูปแบบ (Pattern) ภายใต้กรอบบริบท (Context) ของเรื่องนั้นๆ
4. ในระดับข้อสนเทศ มีการเลือกจัดหมวดหมู่ จัดหีบห่อ (ให้เหมาะสมและชวนใจผู้ใช้) จัดเก็บ ให้บริการถ่ายทอดแลกเปลี่ยน และนำไปใช้ประโยชน์
5. กระบวนการแปรข้อสนเทศไปเป็นความรู้ เป็นกระบวนการภายในและกระบวนการระหว่างคน โดยนำข้อสนเทศมาตีความ เปรียบเทียบ ตามบริบทขององค์กร เป้าหมายขององค์กรและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ได้เป็นความรู้ โดยที่ความรู้นั้นอาจมีพลังในระดับการทำนาย
6. ในระดับความรู้ มีการดำเนินการส่งเสริมหรือสร้างเงื่อนไข ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing) ภายในองค์กร ไม่มีการปิดบังความรู้ มีการยกระดับความรู้ให้ลึกซึ้งหรือเชื่อมโยงยิ่งขึ้น อาจยกระดับขึ้นไปถึงความเข้าใจในกระบวนการทัศน์ใหม่ มีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย ประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ในหลายๆ ทางเลือก หรือใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ สมความมุ่งหมาย แล้วเกิดการเรียนรู้ ร่วมกันจากการกระทำนั้น (เกิดปัญญา) และภาคผู้มีส่วนร่วม ในการจัดการความรู้ได้รับผลจากความสำเร็จและเกิดปิติสุข
7. เมื่อมีการประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อกิจการใดกิจการหนึ่ง มีการสังเกตและเก็บข้อมูลจากกิจกรรมนั้น นำไปแปรเป็นข้อสนเทศ และความรู้ สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลงานที่ดียิ่งขึ้น เป็นวัฏจักรหมุนเวียนไม่รู้จบ เป็นวัฏจักรแห่งการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาการและปัญญา

8. การจัดการความรู้มีอยู่แล้วตามธรรมชาติในทุกคน ทุกองค์กร ทุกเครือข่าย และทุกสังคม เป็นการจัดการความรู้ที่ทำโดยไม่มีระบบแบบแผนแต่ ยังขาดพลัง

พริดา วิเชียรปัญญา (2547:55) ได้สรุปเชิงเปรียบเทียบขององค์ประกอบหรือกระบวนการการจัดการความรู้ จากผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบ หรือกระบวนการของการจัดการความรู้ ดังตาราง

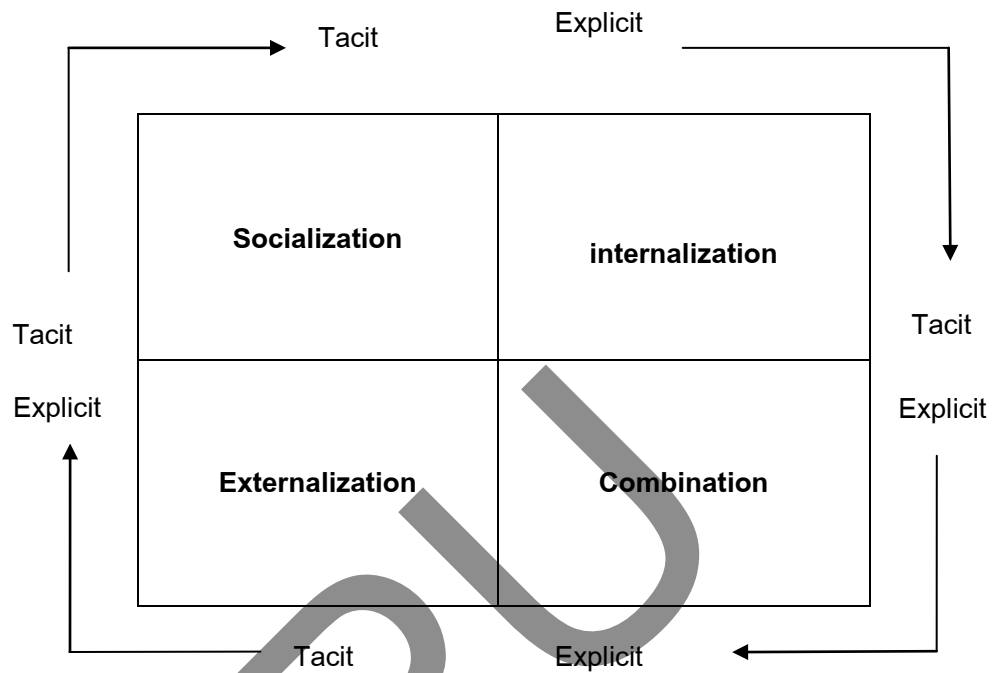
องค์ประกอบ/กระบวนการ	Marquardt (1996)	Trapp (1999)	Probst & Others(2000)	Kucza (2001)	Turban
Identification of Needs for knowledge				√	
Knowledge Goal		√			
Knowledge Identification		√	√		
Knowledge Acquisition	√	√	√		
Knowledge Development		√	√		
Knowledge Transfer/Distribution/Sharing	√	√	√		√
Knowledge Usage	√	√	√		√
Knowledge Preservation		√			√
Knowledge Evaluation/Review		√			√
Knowledge Controlling		√			
Knowledge Creation	√			√	√
Knowledge Collection				√	
Knowledge Storage and Retrieval	√			√	√
Knowledge Pull				√	
Knowledge Push				√	
Knowledge Update				√	
Knowledge Retention			√		
Knowledge Refine					√
Knowledge Monitor					√

ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ จากผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการของการจัดการความรู้

จากตารางที่ 2.1 สรุปได้ว่า องค์ประกอบหรือกระบวนการการเรียนรู้ ที่มีผู้เสนอความคิดมา ทั้ง 5 ท่านนั้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันมากกว่า 3 ท่านใน หัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. การจัดหาความรู้ (Knowledge Acquisition) เป็นการแสวงหาความรู้ จากแหล่งความรู้ ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรและองค์กร ได้แก่ แหล่งความรู้จากภายนอก เช่น การจ้างที่ปรึกษา การรวบรวมข้อมูลจากลูกค้าและ คู่แข่ง การสร้างพันธมิตรเพื่อร่วมลงทุน เป็นต้น แหล่งความรู้จากภายในองค์กร เช่น การฝึกอบรมสัมมนา การประชุม การเรียนรู้จากประสบการณ์โดยการปฏิบัติ เป็นต้น
2. การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เป็นการพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่จาก ทักษะและความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กร การเกิดความรู้ใหม่เกิดจากความเข้าใจ อย่างลึกซึ้งของแต่ละบุคคล ได้แก่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้จาก ประสบการณ์ การเรียนรู้จากการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นต้น
3. การจัดเก็บและการค้นคืน (Knowledge Storage and Retrieval) เป็นการจัดเก็บความรู้ ที่มีอยู่ในองค์กร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเข้ามาสืบค้นได้ตามความต้องการ จึงต้อง คำนึงวิธีการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศไว้อย่างดีที่สุด โดยในการจัดเก็บนั้น สามารถบันทึกเป็นฐานข้อมูล หรือบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนได้
4. การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization) คือ การกระจายความรู้และถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็วและเหมาะสมทั่วทั้งองค์กร เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เช่น การสื่อสารโดยการเขียน การ ฝึกอบรม การประชุม การสื่อสารภายในองค์กร เป็นต้น

Nanoka & Takeuchi (อ้างถึงใน บุรชัย ศิริมหาสาคร 2550: 66-67) ได้เสนอ SECI Model เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่เป็น Explicit และ Tacit ได้ แล้วทำให้กลายเป็นองค์ความรู้ใหม่

รูปที่ 2.2 SECI Model

จากรูปที่ 2.2 การเปลี่ยนสถานะของความรู้ให้เกิดเกลียวความรู้ (Knowledge spiral) สามารถทำได้ 4 รูปแบบคือ

1. Socialization (Tacit->Tacit) เป็นการแลกเปลี่ยนและสร้างความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล(Tacit) จากความรู้ของบุคคลที่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากประสบการณ์ตรงของแต่ละคน
2. Externalization(Tacit->Explicit) เป็นการสร้างและถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล แล้วเผยแพร่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการแปลง ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ให้กลายเป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบ(Explicit) เช่น เอกสาร รายงาน คู่มือ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ในการทำงาน

3. Combination (Explicit->Explicit) เป็นการแปลงความรู้ที่เป็นรูปแบบ ด้วยการรวบรวมความรู้ประเภทที่เป็นรูปแบบ เช่น เอกสาร เป็นต้น จากสื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย มาสร้างเป็นความรู้ประเภท Explicit แบบใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการทำงานขององค์กร
4. Internalization (Explicit->Tacit) เป็นการแปลงความรู้แบบ Explicit มาเป็นความรู้แบบ Tacit โดยการนำความรู้เชิงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติงาน เมื่อปฏิบัติงานจนเกิดความชำนาญ จึงทำให้เกิดความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น

2.2.3 ประโยชน์ของการจัดการความรู้

เป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ คือ เพื่อนำความรู้ในองค์กรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

Bacha (2000 อ้างถึงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547:41 อ้างถึงในนฤมล พงษ์ศิลป์ และ พัทธรา หาญเจริญกิจ. 2543:65) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้ไว้ดังนี้

1. ป้องกันความรู้สูญหาย การจัดการความรู้ทำให้องค์กรสามารถรักษาความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ และความรู้ที่อาจสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร เช่น การเกษียณอายุทำงาน หรือ การลาออกจากงาน เป็นต้น
2. เพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ โดยประเภท คุณภาพ และความสะดวกในการเข้าถึง ความรู้ เป็นปัจจัยสำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ เนื่องจากผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ
3. ความสามารถในการปรับตัวและมีความยืดหยุ่น การทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในงานและวัตถุประสงค์ของงาน โดยไม่ต้องมีการควบคุม หรือมีการแทรกแซงมากนัก จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานในหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาจิตสำนึกในการทำงาน
4. ความได้เปรียบในการแข่งขัน การจัดการความรู้ช่วยให้องค์กรมีความเข้าใจลูกค้า แนวโน้มของการตลาดและการแข่งขัน ทำให้สามารถลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันได้

5. การพัฒนาทรัพย์สิน เป็นการพัฒนาความสามารถขององค์กรในการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์ เป็นต้น
6. การยกระดับผลิตภัณฑ์ เป็นการนำการจัดการความรู้มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและบริการ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์นั้นๆ อีกด้วย
7. การบริหารลูกค้า การศึกษาความสนใจและความต้องการของลูกค้าจะเป็นการสร้าง ความพึงพอใจและเพิ่มยอดขายและสร้างรายได้ให้แก่องค์กร
8. การลงทุนทางทรัพยากรบุคคล การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการด้านเอกสาร การจัดการกับความรู้ที่ไม่เป็นทางการ เป็นการเพิ่มความสามารถให้แก่องค์กรในการจ้างและฝึกฝนบุคลากร

2.3 ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภูมิปัญญาชาวบ้าน(สิริกร ไชยมา . 2544:2) กล่าวว่า เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นจากสติปัญญา ความสามารถของชาวบ้านเอง เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย โดยมีกระบวนการสั่งสม สืบทอด และกลั่นกรองกันมาเป็นเวลายาวนานจนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom)(อ้างถึงใน สามารถ จันทรสุรีย์ . 2534 : 88) หมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้แก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดได้เอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

ภูมิปัญญา มี 2 ลักษณะคือ

1. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน

2. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับเฉพาะด้านต่างๆ เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปดนตรี และ อื่นๆ

ภูมิปัญญาเหล่านี้สะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกันคือ

1. ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ
2. ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่ร่วมกันในสังคม หรือในชุมชน
3. ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย ทั้งหมดนี้คือชีวิตของชาวบ้าน สะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาไทย ในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพเหมือนสามมุมของรูปสามเหลี่ยม ภูมิปัญญาจึงเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน

2.3.1 การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน (สามารถ จันทรสุริย์. 2534: 90) ได้จำแนกไว้ 2 วิธีคือ

1. การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก เป็นการถ่ายทอดผ่านทางกิจกรรมที่สนุกสนาน ดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นจริยธรรมที่เป็นสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ
2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ ซึ่งมีการถ่ายทอดหลายรูปแบบ ทั้งผ่านทางพิธีกรรม เช่น พิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดในรูปแบบของบันเทิง เช่น คำร้องของลิเก ลำตัดของภาคกลาง โนรา หนังตะลุงของภาคใต้ กลอนลำ คำผญา คำสอนของภาคอีสาน คำขอ ของภาคเหนือ เป็นต้น โดยที่คำร้องเหล่านี้จะกล่าวถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น คติธรรม คำสอนของศาสนา การเมืองการปกครอง การประกอบอาชีพ การรักษาโรคพื้นบ้าน รวมทั้งปฏิบัติตนตามจารีตประเพณีต่างๆ

2.4 ผ้าทอพื้นเมือง

ผ้าทอพื้นเมืองของไทย ส่วนใหญ่ผลิตขึ้นจากวัตถุดิบที่สำคัญ 2 ชนิดคือ ฝ้ายและไหม ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการนำเทคนิคพิเศษ ตลอดจนการนำวัตถุดิบใหม่ๆ มาใช้ในการทอผ้า เช่น เส้นใยวิทยาศาสตร์ เพื่อความสะดวกในการจัดหา และ การใช้ดินเงิน ดินทอง เพื่อเพิ่มความสวยงาม และ ตรงตามความต้องการของลูกค้ามากขึ้น ฝ้ายและไหม ยังเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการทอผ้า

2.4.1 วัตถุดิบในการผลิต

วัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้าพื้นเมืองมี 2 ชนิดคือฝ้าย และ ไหม

ฝ้าย (เอกสารแนะนำกลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา) เป็นเส้นใยที่ใช้ในการทอผ้ามาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งในจังหวัดเลยสามารถปลูกฝ้ายเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการทอผ้าได้ การปลูกฝ้ายนิยมปลูกในฤดูฝน ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน หรือ ระหว่างปลาย เดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม ฝ้ายจะแก่และแตกปุย ระยะเวลาที่ใช้ในการปลูกฝ้าย จนกระทั่งเก็บได้ ใช้เวลาประมาณ 6-7 เดือน การเก็บจะคัดเอาแต่ฝ้ายที่มีเมล็ดติด ผึ่งแดดจนแห้งแล้วนำมาอ้าว หรือ หีบ เพื่อบีบเอาเมล็ดออกจากปุยฝ้าย แล้วนำมาปิด ใช้คันไถงหรือก้อติดฝ้ายให้เป็นปุย และนำมาแผ่เป็นแผ่นม้วนเป็นหลอดด้ายไม้ล้อฝ้าย จากนั้นนำเข้าเครื่องปั่นด้ายหรือโม่ เพื่อดึงฝ้ายให้กลายเป็นเส้นใยหรือเส้นด้าย การปั่นนี้เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่าเข็นฝ้าย เมื่อเส้นด้ายมีจำนวนมากพอที่จะนำมารวมกันเป็นปอยที่เรียกว่า ทำเช็ดทำไซ ใช้เครื่องมือคือเปีย แล้วนำย้อมสี ก่อนที่จะย้อมสี ต้องนำใจฝ้ายไปแช่ข้าวจ้าวที่หนึ่งสุก แล้วนำมาติดด้วยท่อนไม้ให้น้ำข้าวเข้าไปผสมกับเส้นด้ายก่อน จึงนำไปตากแห้งเพื่อให้เส้นด้ายคงทน วิธีนี้เรียกว่า ซ้ำฝ้าย เมื่อย้อมสีเสร็จแล้ว ก็นำเส้นด้าย หรือเส้นฝ้าย เข้าไปที่เครื่องมือหมุน ซึ่งเรียกว่า กง กับอ๊ก หรือ กวัก เพื่อเข็นหรือปั่นด้ายให้เรียบเสมอ และแน่นยิ่งขึ้น จึงนำไปคันหรือสับหลักคัน คือที่ซึ่งด้ายก่อนนำไปทอเป็นผ้าต่อไป

ไหม (ผ้าไทย, 2545 : 8-12) เป็นเส้นใยที่เกิดจากแมลงประเภทผีเสื้อ ซึ่งตัวหนอนไหมจะกินใบหม่อน ทำให้ชาวบ้านที่เลี้ยงไหมต้องปลูกสวนหม่อนไปด้วย วงจรชีวิตของไหมประกอบด้วยระยะที่เป็นไข่ ระยะตัวหนอน ระยะดักแด้ และระยะผีเสื้อ คุณสมบัติพิเศษของตัวไหมคือ ช่วงระยะที่

เป็นดักแด้ ตัวหนอนจะสร้างรังไหมห่อหุ้มตัวเอง ซึ่งต้องนำรังไหมมาต้ม แล้วสาวเอาเส้นใยสีเหลืองทองขึ้นมา ซึ่งรังไหมมีความเหนียวและมันวาวสวยงาม เหมาะต่อการนำไปทอเป็นผืนผ้า

พันธุ์ไหมในประเทศไทยที่นิยมเลี้ยง มี 3 ชนิดคือ

1. ไหมพันธุ์ไทย เป็นไหมพื้นเมือง ชาวบ้านเลี้ยงเพื่อใช้ทอผ้าไหมพื้นบ้าน รังไหมของไหมพันธุ์ไทยสีออกเหลืองตุ่น มีขนาดเล็ก หัว ท้ายแหลม คล้ายกระสวยให้ผลผลิตต่ำ เส้นไหมมีขนาดโต แต่มีความแข็งแรงเหนียวแน่น
2. ไหมพันธุ์ไทยลูกผสม เป็นพันธุ์ไหมที่เกิดจากการผสมระหว่างไหมพันธุ์ไทยกับไหมพันธุ์ต่างประเทศ รังไหมพันธุ์นี้มีสีเหลืองสด ขนาดใหญ่ ให้ผลผลิตสูงกว่าไหมพันธุ์ไทย และเส้นใยมีขนาดเล็กกว่าไหมพื้นเมือง
3. ไหมพันธุ์ต่างประเทศลูกผสม เป็นพันธุ์ไหมจากการผสมระหว่างพันธุ์ญี่ปุ่นและพันธุ์จีน รังไหมมีสีขาว ขนาดใหญ่ ลักษณะกลมรีคล้ายรูปไข่ เปลือกรงหนา ให้ผลผลิตสูง เส้นใยละเอียดเหนียวแน่น นิยมเลี้ยงเพื่อส่งไปจำหน่ายโรงงาน

2.4.2 การย้อมสี

การย้อมสีด้วย (ผ้าไทย, 2545 : 27-28) เพื่อนำไปทอผ้านั้น ในปัจจุบัน มีทั้งการย้อมโดยใช้สีจากเคมี และสีจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งสีจากธรรมชาติที่ใช้ในการย้อม ได้แก่ ราก ต้น เปลือก ใบ ดอก ผล เมล็ด แก่น เป็นต้น ซึ่งสีจากธรรมชาตินั้น สีสั่นไม่ฉูดฉาด

การย้อมสีมี 2 ชนิด คือ การย้อมร้อน และการย้อมเย็น การย้อมร้อนคือการนำสีไปต้มให้ร้อนก่อนทำการย้อม ส่วนการย้อมเย็นนั้น เป็นการนำเส้นด้ายลงไปจุ่มในน้ำย้อมได้โดยไม่ต้องต้ม

ก่อนที่จะนำเส้นใยไปย้อมสีธรรมชาตินั้น จะต้องมีการฟอกเส้นใยให้ขาวสะอาดเสียก่อน เนื่องจากไหมและฝ้ายมักมีไขมันเกาะติดอยู่กับเส้นใย เมื่อนำมาย้อมจะทำให้สีไม่ค่อยติด ต้องมีการดองไหมหรือฟอกไหมด้วยการต้มไหมในน้ำด่างจากขี้เถ้า หรือ การฟอกฝ้าย ด้วยการแช่ฝ้ายในน้ำให้ฝ้ายอมน้ำ แล้วทุบด้วยท่อนไม้ไล่ไขมันและสิ่งสกปรก แล้วจึงนำไหมหรือฝ้ายนั้นไปผึ่งแดดหรือผึ่งลมให้แห้ง รอขึ้นตอนการย้อมต่อไป

การย้อมสีธรรมชาตินั้นต้องย้อมสีหลายครั้ง เพื่อให้สีจับติดเส้นไหมจนได้สีที่พอใจ ตัวอย่างการเลือกสีย้อมธรรมชาติให้เหมาะกับเส้นใย

สีแดงเลือดนก หรือสีส้ม ได้จากผลสะติ

สีเหลือง ได้จาก ไม้ เปลือกขนุน , แก่นแข และ ขมิ้น ใช้ย้อมเส้นใยที่เป็นฝ้าย ส่วนเส้นใยที่เป็นไหม จะใช้สีเหลืองจากต้นกาแล

สีส้ม ได้จากต้นคำแสด สามารถใช้ย้อมได้ทั้งฝ้ายและไหม

สีดำ ได้จากผลมะเกลือ, ผลกระเจายา ใช้ย้อมได้ทั้งฝ้ายและไหม

สีฟ้า ได้จากต้นคราม เหมาะสำหรับย้อมเส้นใยที่เป็นฝ้าย ถ้าเป็นสีครามจากต้นฮ่อม ใช้ย้อมได้ทั้งฝ้ายและไหม

สีเขียว ใช้เปลือกมะม่วง, เปลือกสีน้า, ใบหูกวาง, เปลือกสมอ บดละเอียดละลายน้ำดื่ม

สีน้ำตาล ได้จากเปลือกประดู่, เครือไก่อ, ผลหมาก

สีเทา ใช้เปลือกกระบก, เหง้ากล้วย

สีม่วงเทา ได้จากเปลือกหว่า

สีม่วงอ่อน ได้จากผลหว่า

2.4.3 ลวดลาย

2.4.3.1 มัดหมี่

การมัดหมี่ (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนกุล , 2536 : 22-23) เป็นกรรมวิธีการทอผ้า ที่ใช้เทคนิคการมัดและการย้อม ก่อนนำเส้นด้ายหรือไหมไปทอเป็นผืน ซึ่งจะมัดให้เกิดลวดลายก่อน แล้วจึงนำไปย้อมสี ส่วนที่ถูกมัดไว้จะไม่ติดสี ทำให้เกิดลวดลายขึ้น ถ้าต้องการหลายสี ก็ต้องมัดและย้อมทับหลายครั้ง จนกว่าจะได้สีครบตามที่ต้องการ การมัดหมี่ สามารถมัดหมี่ได้ทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่ง ถ้าเป็นมัดหมี่ด้ายเส้นยืน จะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นยืน ถ้าเป็นมัดหมี่ด้ายเส้น

พุ่งจะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นพุ่ง ซึ่งสามารถทำซ้ำไปมาได้หลายครั้ง ทำให้สามารถทอผ้าได้ไม่จำกัดความยาว

สีที่นิยมใช้ย้อมมักเป็นสีธรรมชาติที่เหมาะสมกับการย้อมผ้า สีที่นิยมมากที่สุดได้แก่สีคราม โดยใช้คู่กับสีฝ้ายธรรมชาติหรือขาว มัดหมี่เส้นด้ายพุ่งที่ทำจากไหมนิยมใช้สีเขียว ซึ่งมาจากสีเหลือง ขมิ้นผสมสีครามจาง และสีแดงจากครั่ง ส่วนสีส้ม สีเขียว และสีม่วงมาจากการย้อมทับ

2.4.3.2 จก

จก เป็นการทอลดลายบนผืนผ้าโดยเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปบนผืนผ้าขณะทอ การเพิ่มเส้นพุ่งนี้จะเพิ่มเป็นช่วงๆ คล้ายกับการปักผสมการทอ เพื่อทำให้เกิดลวดลายที่แตกต่างออกไป โดยใช้ไม้ หรือ นิ้วมือ ยกด้ายเส้นยืนแล้วสอดเส้นพุ่งพิเศษ เพื่อสร้างลวดลาย

เส้นพุ่งพิเศษนิยมใช้ด้ายหลายๆสี สลับกันให้เกิดลวดลาย มักใช้ไหมบนผืนผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม หรือใช้ด้นเงิน ด้นทองบนผืนผ้าไหม

วิธีการจกในแต่ละแห่งอาจไม่เหมือนกัน บางแห่งจกจากทางด้านหน้าผ้า แต่บางท้องถิ่นใช้วิธีกลับเอาด้านหลังของผ้าขึ้นข้างบนขณะทอ

2.4.3.3 ขิด

ขิดเป็นการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษ เช่นเดียวกับจก เพื่อสร้างลวดลายขึ้นมา ซึ่งเป็นการใช้ไม้ขิด หรือ สะกิดเส้นด้ายพุ่งไปตามแนวเส้นด้ายยืนบนผืนผ้า การสอดเส้นด้ายพุ่งมีความถี่ห่างไม่เท่ากัน ทำให้เกิดลวดลายรูปแบบต่างๆ ในสมัยก่อนยังไม่มีการใช้ตะกอกพิเศษ ช่างสามารถทอ ลวดลายได้เพียง 2 ครั้งเท่านั้น เมื่อมีการพัฒนาตะกอกพิเศษขึ้นมา ทำให้ช่างสามารถทอได้ไม่ จำกัดจำนวนครั้ง

หมายเลข 3 พิมพ์ มีลักษณะเป็นกรอบไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างประมาณ 14-16 ซม. ยาวประมาณ 90-105 ซม. ตรงกลางจะเป็นซี่เล็กๆ คล้ายหวี ระยะห่างระหว่างซี่ห่างเท่ากัน แต่ละช่องจะใช้ด้ายหรือลูกสอตเข้าไป ซึ่งเป็นการจัดเส้นด้ายให้อยู่ห่างกันตามความละเอียดของเนื้อผ้า พิมพ์เป็นตัวกระแทบให้เส้นด้ายพุ่งติดกัน โดยมีทั้งหมด 1241 ช่อง

หมายเลข 4 เชาหรือตะกอล ทำหน้าที่แยกเครื่องหูกออก เพื่อให้กระสวยนำด้ายวิ่งผ่านไปมา

หมายเลข 5 ไม้ไขว้ ทำหน้าที่ช่วยให้เส้นด้ายยืนเรียงเป็นระเบียบ และดึงให้เส้นด้ายยืนตึงขึ้น เพื่อให้การทอผ้าได้ลวดลายตามที่ช่างทอต้องการ และเนื้อผ้ามีเนื้อแน่นเท่ากันทั้งผืน

หมายเลข 6 ไม้ค้ำพัน ทำหน้าที่ช่วยในการม้วนเก็บผ้า ในส่วนที่ทอเสร็จแล้ว

หมายเลข 7 ไม้หาบหูก ทำหน้าที่ไว้สำหรับผูกยึดฟืม กับตะกอล ไว้กับกึ่ง

หมายเลข 8 เชือกฟืม ทำหน้าที่ผูกฟืมไว้กับไม้หาบหูก

หมายเลข 9 เชือกเขา ทำหน้าที่ผูกเขาหรือตะกอลไว้กับไม้หาบหูก

หมายเลข 10 เส้นด้ายยืน

2.4.5 ขั้นตอนการทอ มีขั้นตอนดังนี้

1. นำด้ายไปย้อมสีตามต้องการ
2. นำด้ายที่ย้อมสีแล้วมาปั่นใส่หลอด
3. คั่นเครื่องหูก หรือ เดินด้าย โดยนำหลอด จำนวน 80 หลอด มาใส่บนราวตั้งหลอด แล้วดึงด้ายจากหลอดทุกหลอดมารวมกัน จากนั้นก็เดินด้าย เมื่อเดินด้ายเสร็จจะได้เครื่องหูกประมาณ 67 เมตร
4. นำเครื่องหูกมาร้อยลงไปบนฟืม
5. เมื่อร้อยฟืมเสร็จแล้ว ทำการเก็บตะกอล หรือเก็บเขา โดยการเก็บตะกอลจะผูกด้ายเป็นหูกที่ละเส้น
6. เมื่อเก็บตะกอลเสร็จแล้ว จะนำเครื่องหูกไปม้วนไม้ และมัดใส่กึ่งให้เรียบร้อย พร้อมกับหวีเครื่องหูก ให้เป็นระเบียบ เพื่อเตรียมพร้อมที่จะไปใช้ทอต่อไป
7. การทอผ้านั้น จะมี กระสวยเป็นตัวนำด้าย ซึ่งกระสวยใส่ด้ายที่เป็นเส้นพุ่ง ใช้ในการทอผ้าโดยปกติประมาณ 30 ซม. กระสวยจะนำเส้นด้ายสลับไปมาซ้ายขวา เพื่อสอดด้ายให้ขัดกับเครื่องหูก แล้วกระทบฟืมเพื่อให้เส้นด้ายเรียงเข้ากันแน่นและเป็นระเบียบ เมื่อทอเสร็จ จะได้ผ้ายาวประมาณ 60 เมตร

2.5 โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product)

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ, 2547) เป็นโครงการที่รัฐบาลส่งเสริมให้ชาวบ้านในแต่ละตำบล สร้างอาชีพในการผลิตสินค้า เพื่อจำหน่าย โดยสร้างสินค้าที่เป็นสินค้าของตำบลนั้นๆ โดยได้ริเริ่มในสมัยที่ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งผลิตภัณฑ์หมายถึงผลิตภัณฑ์ บริการ และกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น การรักษาสีงแวดล้อม การแสดงศิลป การนำเสนอประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น โดยมีแนวทางในการดำเนินงานบนพื้นฐานของหลักการ 3 ข้อดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) ผลิตสินค้าและบริการ ที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
2. พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity) ทำความฝันให้เป็นจริง ด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น
3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์(Human Resource Development) ฟูมฟักประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความท้าทายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์

2.5.1 หลักเกณฑ์ในการคัดสรรและจัดระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชน (30 คะแนน)

1. ด้านการผลิต
2. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์
3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านความเป็นไปได้ทางการตลาด (25 คะแนน)

1. ด้านการตลาด
2. ด้านเรื่องราวของผลิตภัณฑ์

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ (45 คะแนน)

1. การตรวจสอบ/วิเคราะห์คุณภาพตามประเภทผลิตภัณฑ์
2. โอกาสทางการตลาดสู่สากล

จากนั้น นำคะแนนรวมมาแบ่งเป็นระดับ ได้ 5 ระดับดังนี้

1. ระดับ 5 ดาว ได้คะแนนตั้งแต่ 90 คะแนนขึ้นไป หมายถึงเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน หรือมีศักยภาพในการส่งออก
2. ระดับ 4 ดาว ได้คะแนนตั้งแต่ 80-89 คะแนน หมายถึงเป็นสินค้าที่มีศักยภาพ เป็นที่ยอมรับระดับประเทศ และสามารถพัฒนาสู่สากล
3. ระดับ 3 ดาว ได้คะแนนตั้งแต่ 70-79 คะแนน หมายถึงเป็นสินค้าที่มีคุณภาพระดับกลาง ที่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 4 ดาวได้
4. ระดับ 2 ดาว ได้คะแนนตั้งแต่ 50-69 คะแนน หมายถึง เป็นสินค้าที่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 3 ดาว มีการประเมินศักยภาพเป็นระยะ
5. ระดับ 1 ดาว ได้คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน หมายถึง เป็นสินค้าที่ไม่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 2 ดาว เนื่องจากมีจุดอ่อนมาก และพัฒนายาก

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธงชัย พานู (2552) ได้ศึกษาถึงการจัดการความรู้ธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สรุปผลการศึกษาได้ว่า สภาพการจัดการความรู้ของธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบผลสำเร็จนั้น ความรู้ส่วนใหญ่ เป็นความรู้โดยนัย (Tacit knowledge) ที่ฝังอยู่ในตัวคน จึงจัดกลุ่มการจัดการความรู้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1. การกำหนดความรู้ การสร้างและการจัดหาความรู้ 2. การจัดเก็บความรู้ การเผยแพร่ความรู้ และการใช้ความรู้ และ 3. การวัดผลการจัดการความรู้

ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้ธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 4 ประการคือ ภาวะผู้นำ สมาชิกในกลุ่ม วัฒนธรรม และ ภาพลักษณ์ตราสินค้า และมีปัจจัยรองคือ ความสัมพันธ์กับลูกค้า และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

พรพรรณ คลังกลาง (2545) ได้ศึกษาถึงพัฒนาการของกลุ่มสตรีทอผ้า : กรณีศึกษาก้านปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย สรุปผลการศึกษาได้ว่า การที่กลุ่มสตรีทอผ้าจะมีความคงอยู่และพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งนั้น องค์ประกอบที่มีความสำคัญเกิดจากความเป็นผู้นำของผู้ในกลุ่ม ที่มีความเสียสละและสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้

สุดารัตน์ ภัทรดุลย์พิทักษ์ และคณะ (2548) ได้ศึกษาถึง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้บ้านโนนศึกษา ตำบลนาอุดม อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลการศึกษาได้ว่า สามารถนำความรู้ไปส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้ของชุมชนให้คงอยู่ และสามารถถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นหลังหรือผู้ที่สนใจได้ ในรูปแบบของ E-learning ผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้ โดยได้รวบรวมและจัดการความรู้แล้วนำไปเผยแพร่เพื่อให้ความรู้ไม่เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา

ชุตินา เมฆวัน (2549) ได้ศึกษาถึงการจัดการความรู้ของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ดสรุปผลการศึกษาได้ว่า ในด้านการจัดการความรู้ของกลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนมากสามารถระบุถึงความรู้โดยการเลือกและตัดสินใจผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่มธุรกิจชุมชนได้ มีการแสวงหาความรู้ส่วนใหญ่มาจากการอบรม มีการนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาความรู้ของกลุ่มธุรกิจชุมชนได้ มีกระบวนการถ่ายทอดโดยใช้การสาธิต การอบรม และ การใช้เอกสาร /ข้อมูล/แผ่นพับ มีการ

จัดเก็บความรู้โดยจดจำผ่านตัวบุคคล จากตัวอย่างชิ้นงาน และ จากการบันทึก ในการจัดการความรู้ นั้น ยังมีปัญหาในการจัดการความรู้ได้แก่ การเลือกและตัดสินใจผลิตโดยขาดการวิเคราะห์ด้าน ตลาด ขาดการแสวงหาความรู้ทักษะการผลิตที่เพียงพอ ทำให้มือในการผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน การ ถ่ายทอดความรู้ยังไม่สามารถถ่ายทอดให้สมาชิกทุกคนได้ การจัดเก็บความรู้ ส มาชิกจดจำความรู้ คลาดเคลื่อน

จารุพร มีทรัพย์ทอง (2550) ได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้า ทอพื้นบ้านของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย จากการศึกษา พบว่า ปัญหาของกลุ่ม ได้แก่ ปัญหาเงินทุนของกลุ่ม ปัญหาในเรื่องความ รู้และทักษะในการทอผ้า ปัญหาด้านสถานที่ ปัญหาด้านกฎระเบียบกติกา ปัญหาด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ปัญหาด้านการ แปรรูป และปัญหาด้านการตลาด ในส่วนของการต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้น ได้แก่ ต้องการ พัฒนาด้านปัจจัยการผลิต ด้านกระบวนการผลิต และด้านผลิตภัณฑ์

ดวงฤทัย อรรถแสง (2552) ได้ศึกษาถึง กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้า ไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่า ในกระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ นั้นมี 4 ขั้นตอนได้แก่ การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การเตรียมเส้นไหมและการทอ มีกระบวนการ จัดการความรู้ในการอนุรักษ์ สืบทอดและเผยแพร่ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดเก็บ ความรู้ การเผยแพร่ความรู้และการใช้ความรู้

ศิริสุภา เอ็มหยวก (2550) ได้ศึกษาถึงการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าบ้าน คลองเตยตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จากการศึกษาสรุปได้ว่า แนว ทางในการ จัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านคลองบางเตย นั้น ในมุมมองของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านทอผ้าบ้าน คลองเตย และกลุ่มวันทาผ้าขิด มีความเห็นตรงกันว่า ควรจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาการทอผ้า ตั้งเดิม เริ่มตั้งแต่การเตรียมเส้นด้าย ไปจนถึงลวดลายผ้าโบราณ และการจัดการค วามรู้ด้านการทอ ผ้าสมัยใหม่ ที่ผนวกเรื่องการบริหารจัดการร่วมด้วย และควรมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาให้คำแนะนำเพื่อ ช่วยเพิ่มมูลค่าการผลิตและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำหรับในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นั้น แนวทางที่เป็นไปได้คือ ตัวอย่างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กรอย่างต่อเนื่อง การกำหนดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ที่ ส่งเสริมการสร้างความรู้ และส่งเสริมให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยนำข้อมูลที่ได้นำ มาสังเคราะห์เป็นสารสนเทศ และอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มพลังในการจัดการความรู้

2.7 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย ประกอบด้วย กระบวนการจัดการความรู้ เชื่อมโยงกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ

2.7.1 กระบวนการจัดการความรู้

จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ พบว่านักวิชาการ หลายท่าน ได้เสนอกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นกระบวนการหลัก จึงได้สรุปมาเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

1. การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification)
2. การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition)
3. การสร้างความรู้ (Knowledge Creation)
4. การบันทึกความรู้ (Knowledge Storage)
5. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application)
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)

2.7.2 ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ (บุญดี บุญญาภิกิจและคณะ , 2548 : 59-62) ประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ (Leadership and Strategy)

ผู้บริหารองค์กรต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับจากการจัดการความรู้ เพื่อที่จะสามารถสื่อสารและผลักดันให้มีการจัดการความรู้ในองค์กร

2. วัฒนธรรมองค์กร (Culture)

วัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการความรู้ในองค์กรประสบความสำเร็จ เนื่องจากบุคลากรมีทัศนคติไม่ยอมที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เนื่องจากกลัวสูญเสียความสำคัญของตนเองในองค์กร

3. เทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านการจัดการความรู้ (Technology)

เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการช่วยให้บุคลากรในองค์กรสามารถค้นหาความรู้ ดึงเอาความรู้มาใช้ ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ รวมถึงช่วยให้ข้อมูลความรู้ต่างๆ ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ

4. การวัดผล (Measurement)

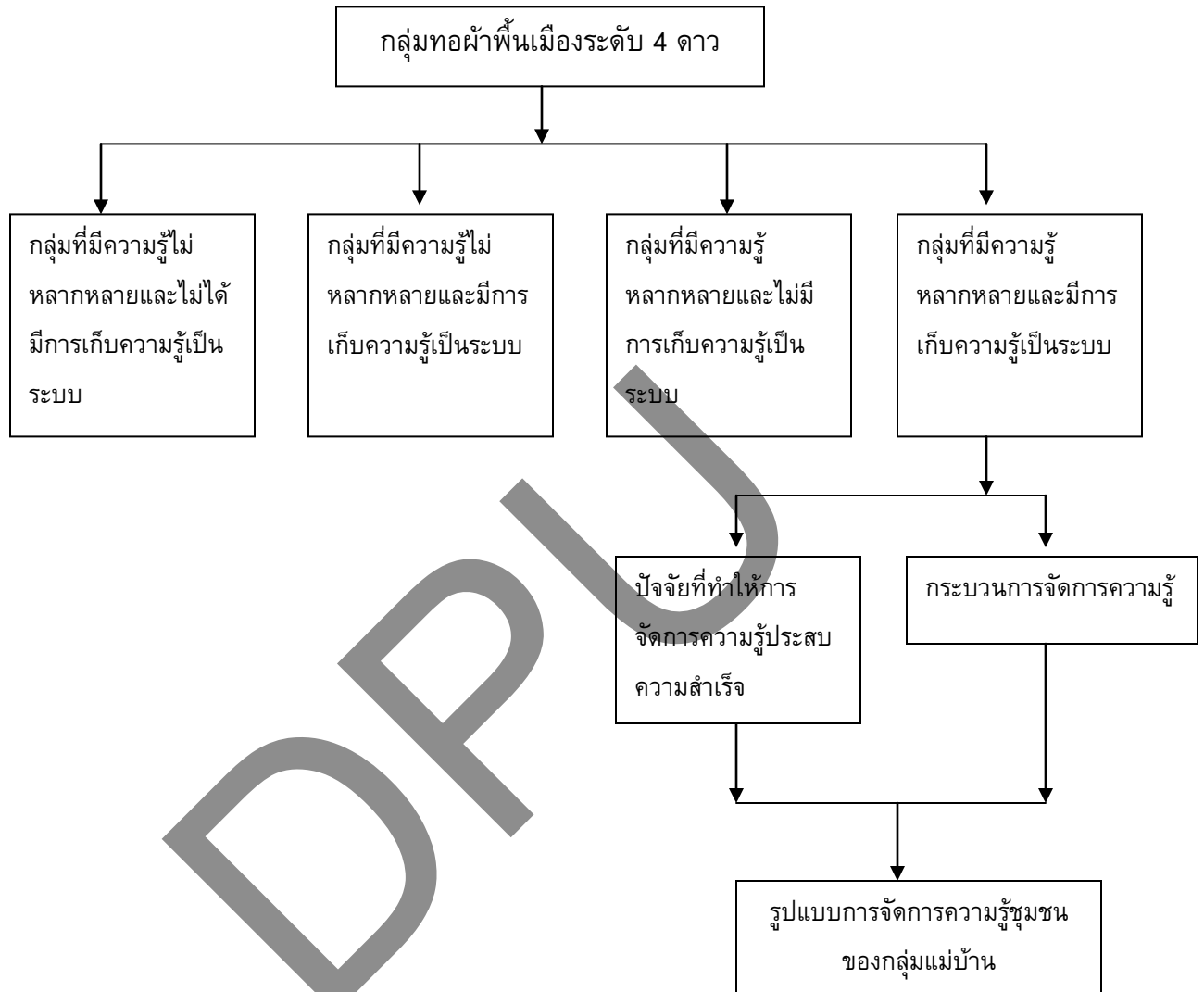
การวัดผลของการจัดการความรู้ช่วยให้องค์กรสามารถทบทวน ประเมินผล และทำการปรับปรุงกลยุทธ์และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการความรู้

5. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

โครงสร้างพื้นฐานหรือระบบรองรับที่ทำให้บุคลากรในองค์กรให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างสะดวก ซึ่งเป็นได้ทั้งสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สถานที่ หรือ เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น หรือสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ระบบงานที่เอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และกลไกในการแลกเปลี่ยนความรู้ต่างๆ ในการทำงานประจำวัน เป็นต้น

จากแนวคิดและทฤษฎีทั้ง 2 เรื่อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งผลจากการ วิจัยจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบของ การจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย ดังรายละเอียดในกรอบแนวคิดดังนี้

กรอบแนวคิด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย และ วิเคราะห์ปัจจัยในการจัดการความรู้ที่ส่งให้กลุ่มทอผ้าประสบความสำเร็จ และนำมาออกแบบเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้า โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ระเบียบวิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และสังเกตการณ์ (Observation) โดยสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มทอผ้า OTOP ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย จำนวน 13 กลุ่ม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อจำแนกกลุ่มทอผ้าออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มที่มีความรู้ไม่หลากหลาย และไม่ได้มีการเก็บความรู้เป็นระบบ
2. กลุ่มที่มีความรู้ไม่หลากหลาย และมีการเก็บความรู้เป็นระบบ
3. กลุ่มที่มีความรู้หลากหลาย และไม่ได้มีการเก็บความรู้เป็นระบบ
4. กลุ่มที่มีความรู้หลากหลาย และมีการเก็บความรู้เป็นระบบ

เงื่อนไขที่ใช้ในการจำแนกกลุ่มทอผ้า มีดังนี้

1. จำนวนปีที่กลุ่มทอผ้าเปิดดำเนินการ
2. จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ประจำจากกลุ่มทอผ้า
3. รายได้จากกลุ่มทอผ้า โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อคน
4. จำนวนลวดลายเฉพาะของกลุ่มทอผ้าที่สามารถจำหน่ายได้
5. จำนวนครั้งของการเข้าอบรมเพื่อรับความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทอผ้า การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา
6. มีการบันทึกความรู้ของกลุ่ม โดยสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้บันทึกความรู้

เมื่อวิเคราะห์จำแนกกลุ่มทอผ้าแล้ว สำหรับกลุ่มที่มีความรู้หลากหลาย และมีการเก็บความรู้เป็นระบบนั้น จะมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้งจากสมาชิกของกลุ่มทอผ้า และ ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานพัฒนาชุมชน

3.2 ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาจากเอกสารในเรื่องของการจัดการความรู้ การจัดระดับสินค้า OTOP และจากเอกสารจากกลุ่มทอผ้า

ระยะที่ 2 การศึกษาในระยะนี้ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้ากลุ่มทอผ้า และสังเกตจากสถานที่ทำการของกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ การจัดการบริหารกลุ่ม และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสามารถทอผ้าได้ระดับ 4 ดาว นำข้อมูลที่ได้ไปจำแนกเป็น 4 กลุ่ม

ระดับที่ 3 ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้กลุ่มทอผ้าจากกลุ่มที่ 4 ที่มีความรู้หลากหลาย และมีการเก็บความรู้เป็นระบบ ที่ได้จากการจำแนกในระยะที่ 2 ตามกระบวนการจัดการความรู้เป็นกรอบการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดความต้องการความรู้ การสร้าง การจัดหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ การกระจาย ความรู้ และการใช้ความรู้ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด โดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระต่อรูปแบบการจัดการความรู้ มีจำนวน 10 คน โดยเลือก

มาจากสมาชิกของกลุ่มทอผ้าที่มีประสบการณ์ทอผ้าอย่างน้อย 40 ปีขึ้นไป และผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานด้านการให้ความรู้ การจัดกิจกรรมต่างๆ สำหรับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองในจังหวัดเลย ดังนี้

3.2.1	สมาชิกกลุ่มทอผ้า	จำนวน 6 คน
3.2.2	หัวหน้ากลุ่มทอผ้า	จำนวน 2 คน
3.2.3	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	จำนวน 2 คน

ระยะที่ 4 การยืนยันในรูปแบบการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยนำคำตอบจากระยะที่ 2 มาสร้างแบบสอบถามปลายปิด เพื่อยืนยันรูปแบบกับผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมอีกครั้ง เพื่อยืนยันความเหมาะสมและความน่าเชื่อถือของรูปแบบการจัดการความรู้

3.3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

ประชากร คือ กลุ่มทอผ้า OTOP ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา ต.ชัยพฤกษ์ อ.เมือง จ.เลย มีสมาชิก 52 คน และ กลุ่มทอผ้าไหมหนองน้ำใส มีสมาชิก 30 คน และ ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานเกี่ยวกับกลุ่ม OTOP 2 คน

กลุ่มตัวอย่าง

- 3.3.1 สมาชิกกลุ่มทอผ้า ผู้วิจัยคัดเลือกจากสมาชิกของกลุ่ม และหัวหน้ากลุ่มนั้นๆ โดยคิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งการคัดเลือกตัวแทนของสมาชิกกลุ่มทอผ้านั้น กลุ่มทอผ้าเป็นผู้เสนอรายชื่อ ดังนี้

1. กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา จำนวน 5 คน
2. กลุ่มทอผ้าไหม หนองน้ำใส จำนวน 3 คน

- 3.3.2 ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานเกี่ยวกับ OTOP 2 คน เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานกับกลุ่ม OTOP ในจังหวัดเลย

3.4 เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มี 3 ชนิดคือ

- 3.4.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการจัดการความรู้ การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า โดยใช้สัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มทอผ้าระดับ 4 ดาวทุกกลุ่ม
- 3.4.2 แบบสอบถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวมข้อมูลการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นในการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้า
- 3.4.3 แบบสอบถามปลายปิด ได้จากคำตอบแบบสอบถามปลายเปิด นำมาสังเคราะห์เป็นแบบสอบถามชุดที่ 2 เพื่อเป็นการยืนยันความรู้ของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง ว่ามีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่

3.4.2 เทคนิคที่ใช้ในการวิจัย

เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยเป็นเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เป็นเทคนิคที่หาข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยการตอบคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญต้องตอบแบบสอบถามครบทุกขั้นตอน โดยแบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามในรอบต่อไป เป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้า OTOP ระดับ 4 ดาว โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้ากลุ่มทอผ้ารายบุคคล และสังเกตจากสภาพแวดล้อมการทำงานจากที่ทำการของกลุ่ม
- 3.5.2 เมื่อได้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ในการทอผ้าพื้นเมือง
- 3.5.3 เมื่อได้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ของแต่ละหัวข้อ และสร้างแบบสอบถามปลายปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันความรู้ ซึ่งแบบสอบถามนี้มีการให้คะแนนเป็น 5 ช่วงคะแนนดังตัวอย่าง

1. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ควรมีความรู้ในเรื่องใด	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (-2)	น้อย (-1)	ปานกลาง (0)	มาก (1)	มากที่สุด (2)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางสถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

- 3.6.1 ค่าความถี่ (Frequency)
- 3.6.2 ค่าฐานนิยม (Mode)
- 3.6.3 ค่ามัธยฐาน (Median)
- 3.6.4 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
- 3.6.5 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ของกลุ่มทอผ้าระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิก และความหลากหลายของความรู้เกี่ยวกับผ้าพื้นเมือง

ตอนที่ 2 ศึกษาความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ในจังหวัดเลย

ตอนที่ 3 ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

ตอนที่ 4 รูปแบบในการจัดการความรู้ชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ของกลุ่มทอผ้าระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่ม ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิก และความหลากหลายของความรู้เกี่ยวกับผ้าพื้นเมือง

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าที่ได้รับการจัดอันดับ 4 ดาว ในจังหวัดเลย จากการจัดอันดับประจำปี 2549 มีจำนวน 13 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา	ต.ชัยพฤกษ์ อ.เมือง จ.เลย
2. กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน ไทเลย	ต.นาแรม อ.เมือง จ.เลย
3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทอผ้าสูง	ต.นาด้วง อ.นาด้วง จ.เลย
4. กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าพื้นเมือง	ต.นาด้วง อ.นาด้วง จ.เลย
5. กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านไทดำ	ต.เขาแก้ว อ.เซียงคาน จ.เลย
6. กลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง	ต.จอมศรี อ.เซียงคาน จ.เลย
7. กลุ่มทอผ้านางจุฑาทิพ พุทธทองศรี	ต.เซียงคาน อ.เซียงคาน จ.เลย
8. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านปากปวน	ต.ปากปวน อ.วังสะพุง จ.เลย
9. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วังกกเคื่อ	ต.หนองหญ้าปล้อง อ.วังสะพุง จ.เลย
10. กลุ่มสตรีสหกรณ์ บ้านศรีฐาน	ต.ศรีฐาน อ.ภูกระดึง จ.เลย
11. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ภูหลวง	ต.หนองคัน อ.ภูหลวง จ.เลย
12. กลุ่มทอผ้าบ้านสันติภาพพัฒนา	ต.โนนป่าซาง อ.ผาขาว จ.เลย
13. กลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองน้ำใส	ต.ผาอินทร์แปลง กิ่งอ.เอราวัณ จ.เลย

เพื่อจัดกลุ่มความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง เป็น 4 กลุ่ม จึงได้จำแนกตามเงื่อนไขดังนี้

1. จำนวนปีที่กลุ่มทอผ้าเปิดดำเนินการ
2. จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ประจำจากกลุ่มทอผ้า
3. รายได้จากกลุ่มทอผ้าโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อคน
4. จำนวนลดตายเฉพาะของกลุ่มทอผ้าที่สามารถจัดจำหน่ายได้
5. จำนวนครั้งของการเข้าอบรม เพื่อรับความรู้ใหม่ เกี่ยวกับการทอผ้า การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา
6. มีการบันทึกความรู้ของกลุ่ม โดยสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้บันทึกความรู้

สามารถจำแนกออกมาได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ความรู้ไม่หลากหลาย และ ไม่มีการจัดเก็บเป็นระบบ

จากการศึกษาพบว่า จากกลุ่มทอผ้า ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย จำนวน 13 กลุ่ม มีกลุ่มที่มี ความรู้ไม่หลากหลายและไม่มีการจัดเก็บเป็นระบบ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มทอผ้านางจุฑาทิพ พุทธทองศรี อ.เชียงคาน จ.เลย เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นผ้าทอที่นำมาจากกลุ่มทอผ้าอื่นมาแปรรูป
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วังกกเตือ อ.วังสะพุง จ.เลย เนื่องจากผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มมาจากการถักไหมพรม และไม่ได้ทอผ้าเพื่อการจำหน่าย
3. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ภูหลวง เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นผ้าทอที่นำมาจากกลุ่มทอผ้าอื่นมาแปรรูป

สำหรับกลุ่มที่ 2-4 รายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ลำดับ	ชื่อกลุ่มทอผ้า	จำนวนปีที่กลุ่มทอผ้าเปิดดำเนินการ(ปี)			จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ประจำจากกลุ่มทอผ้า (คน)			รายได้จากกลุ่มทอผ้า โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อคน (บาท)			จำนวนผลผลิตเฉพาะของกลุ่มทอผ้าที่สามารถจัดจำหน่ายได้			จำนวนครั้งของการเข้าอบรมเพื่อรับความรู้ใหม่ ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา(ครั้ง)			มีการบันทึกความรู้	
		0-5	6-10	>10	0-10	11-20	>20	0-2000	2001-4000	>4000	0-5	6-10	>10	0-1	2-3	>4	มี	ไม่มี
1	กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา			29			30			x			x			x	x	
2	กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน ไทเลย ต.นาแหม		10		10			x			x					x		x
3	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทอผ้าสูง ต.นาดัง		10		8			x			x				x			x
4	กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าพื้นเมือง ต.นาดัง			11	5			x			x				x			x
5	กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านไธดำ			14	3			x				x			x			x
6	กลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง ต.จอมศรี			11	0			x			x			x				x
7	กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านปากปวน			14	5			x				x			x			x
8	กลุ่มสตรีสหกรณ์ บ้านศรีฐาน			11	8			x				x			x			x
9	กลุ่มทอผ้าบ้านสันติภาพพัฒนา			19		20			x			x			x			x
10	กลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองน้ำใส			17	10				x				x			x	x	

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลการจำแนกกลุ่มทอผ้าระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีความรู้ไม่หลากหลาย และมีการจัดเก็บเป็นระบบ

จากการศึกษาพบว่าไม่มีกลุ่มใด ที่ถูกจัดกลุ่มเป็นกลุ่มที่มีความรู้ไม่หลากหลาย และมีการจัดเก็บเป็นระบบ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีความรู้หลากหลาย และไม่มีการจัดเก็บเป็นระบบ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มทอผ้า ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย มีการดำเนิน การมานาน ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีลวดลายเฉพาะกลุ่มที่สามารถจัดจำหน่ายได้ มีการเข้าอบรมเพื่อรับความรู้ใหม่ เกี่ยวกับการทอผ้า การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้าอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่มีการบันทึกความรู้ที่ทางกลุ่ม ทอผ้าเป็นผู้บันทึกเอง ตามรายละเอียดตารางที่ 2 ทำให้แต่ละกลุ่ม มีความรู้ที่หลากหลาย แต่ยังไม่ มีการการจัดเก็บเป็นระบบ เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การถ่ายทอดความรู้จึง เป็นการปฏิบัติให้ดู แล้วให้ทดลองทำตาม ไม่มีการจดบันทึกไว้ ซึ่งกลุ่มทอผ้าที่ถูกจัดกลุ่มไว้ในกลุ่ม ที่ 3 นี้ มีจำนวน 8 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มทอผ้าพื้นบ้านไทเลย ต.นาแวม อ.เมือง จ.เลย
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทอผ้าสูง ต.นาด้วง อ.นาด้วง จ.เลย
3. กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าพื้นเมือง ต.นาด้วง อ.นาด้วง จ.เลย
4. กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านไทดำ ต.เขาแก้ว อ.เชียงคาน จ.เลย
5. กลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง ต.จอมศรี อ.เชียงคาน จ.เลย
6. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านปากปวน ต.ปากปวน อ.วังสะพุง จ.เลย
7. กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านศรีฐาน ต.ศรีฐาน อ.ภูกระดึง จ.เลย
8. กลุ่มทอผ้าบ้านสันติภาพพัฒนา ต.โนนป่าซาง อ.ผาขาว จ.เลย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่มีความรู้หลากหลาย และมีการจัดเก็บเป็นระบบ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มทอผ้า ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย มีกลุ่มที่มีความรู้หลากหลาย ตาม รายละเอียดที่ตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทอผ้ามีความรู้ที่หลากหลาย มีลวดลายเฉพาะกลุ่มที่ จำหน่ายได้ และมีการจัดเก็บความรู้บางส่วนเป็นระบบ เช่น มีการบันทึกขั้นตอนการทอเป็นภาพ และจัดทำเป็นเอกสาร มีการบันทึกลวดลายผ้าไว้ในสมุด มีการจัดทำตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาของกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งมีกลุ่มทอผ้าที่มีการจัดเก็บความรู้จำนวน 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา ต.ชัยพฤกษ์ อ.เมือง จ.เลย
2. กลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองน้ำใส ต.ผาอินทร์แปลง กิ่งอ.เอราวัณ จ.เลย

ตอนที่ 2 ศึกษาความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ในจังหวัดเลย

จากการจำแนกกลุ่มทอผ้าในตอนที่ 1 ได้มีการศึกษาความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าที่มีความรู้หลากหลาย และมีการจัดเก็บเป็นระบบ ดังนี้

กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา

- **ลักษณะทางกายภาพ**

กลุ่มทอผ้าบ้านก้างปลา ที่ตั้งเลขที่ 177 หมู่ที่ 9 บ้านก้างปลา ต.ชัยพฤกษ์ อ.เมือง จ.เลย โดยมีนางฉลาด เสาวนนท์ เป็นประธานกลุ่มทอผ้า การทำงานของสมาชิกกลุ่มทอผ้า ส่วนใหญ่สมาชิกมาทอผ้าร่วมกัน ณ ที่ทำการของกลุ่ม ซึ่งเป็นทั้งแหล่งผลิตและ จัดจำหน่าย มีลักษณะเป็นบ้าน 2 ชั้น ชั้นล่าง สำหรับนำผ้าที่ทอแล้วมาแสดง ชั้น 2 เป็นที่อยู่อาศัย ส่วนหลังบ้าน เป็นพื้นที่ของการผลิต ซึ่งประกอบด้วยการทอ และการตัดเย็บ มีกี่ทอผ้า 30 หลัง และมีจักรเย็บผ้า 2 หลัง

- **สภาพสังคม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม**

กลุ่มทอผ้าบ้านก้างปลา ปัจจุบันมีสมาชิก 52 คน เป็นเพศหญิง 46 คน เพศชาย 6 คน มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ทำนา ทำไร่ ทำสวน อาชีพเสริม ทอผ้า ทุกคนนับถือศาสนา พุทธ ทุกวันพระจะไปทำบุญที่วัดประจำหมู่บ้าน และมีกิจกรรมส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเสมอ ได้แก่ งานประเพณีบุญเดือน 6 งานบุญประเพณีแห่ พระเวสสันดร ประเพณีแห่เทียนต้นประสาธน์วันเข้าพรรษาและออกพรรษา เป็นต้น

- **ความเป็นมาของกลุ่ม**

กลุ่มทอผ้าบ้านกำปงปลา ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2524 โดยหมู่บ้านกำปงปลาได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง จึงมีการส่งเสริมให้ชุมชนทอผ้าใช้เอง ต่อมากรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง การย้อมสี และการขึ้นลาย ในปี พ.ศ. 2526 สมเด็จพระพี่นางเธอฯ ได้เสด็จมาเยี่ยมกลุ่มทอผ้า ทำให้กลุ่มสามารถทอผ้าจำหน่ายได้จำนวนมาก ในช่วงนี้มีการสั่งทอผ้าจากประเทศญี่ปุ่น โดย เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ ในปี พ.ศ. 2539 ผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้น(นายพีระ มานะทัศน์) ต้องการส่งเสริมการใช้ผ้าพื้นบ้าน โดยให้ข้าราชการสวมใส่ผ้าพื้นบ้าน จึงมีการสั่งทอผ้าเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2540 ได้รับการสนับสนุนจากโครงการเงินกู้ยืม มียาซาว่า ใน การจัดหาอุปกรณ์ได้แก่ กี่กระตุก และอุปกรณ์การทอ ในปีพ.ศ. 2542 รองผู้ว่าราชการในขณะนั้น (นายสกลิต ภักดีศรีแพง) ได้จัดหาวิทยากรจากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด มาสอนการตัดเย็บเสื้อผ้า ในปี พ.ศ. 2543 กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนกลุ่มทอผ้า โดยจัดซื้อด้ายให้ เป็นจำนวนเงิน 60,000 บาท การทำงานของกลุ่ม ในอดีตไม่มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน เมื่อต้องส่งผลิตภัณฑ์เข้าจัดอันดับ จึงมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิก แบ่งเป็นแผนกย้อมสี แผนกทอผ้า แผนกปั่นหลอดด้าย แผนกจำหน่าย และแผนกซ่อมบำรุงโดยแบ่งตามความถนัดของแต่ละบุคคล

- **ภาครัฐกับการส่งเสริมกลุ่ม**

ภาครัฐได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มทอผ้ามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ในปี พ.ศ. 2524 หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย และอบต.ชัยพฤกษ์ ซึ่ง ในช่วงแรกของการดำเนินงาน สำนักงานพัฒนาชุมชน และอบต. ชัยพฤกษ์เข้ามาช่วยเหลือในการจัดหาอุปกรณ์การทอต่างๆ และวัตถุดิบ เช่น ด้าย ก็ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันทางพัฒนาชุมชนเห็นว่า กลุ่มทอผ้ามีความเข้มแข็ง สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้แก่กลุ่มอื่นได้ จึงไม่ได้สนับสนุนในเรื่องของอุปกรณ์อีก แต่ให้ความช่วยเหลือด้านการเพิ่มพูนความรู้ ตามเนื้อหา หรือความรู้ที่ทาง

กลุ่มได้แจ้งความต้องการ เนื่องจากกลุ่มทอผ้าอยู่ห่างจากตัวเมืองเพียง 5 กิโลเมตรเท่านั้น จึงทำให้การเดินทางมายังหมู่บ้านทำได้สะดวก ดังนั้นการเรียนการสอนจึงเกิดขึ้นที่กลุ่มทอผ้า และทุกครั้งที่มีการมาสอน ทางกลุ่มยังชักชวนชาวบ้านที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่ม หรือชาวบ้านหมู่บ้านใกล้เคียงให้มาเรียนร่วมกันอีกด้วย ในเนื้อหาของการอบรมแบ่งเป็น ยุค ได้ดังนี้

ยุคที่ 1 เป็นการอบรมในเรื่องของการขึ้นลาย เนื่องจากชาวบ้านมีความรู้เฉพาะลายดั้งเดิมที่สอนกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ไม่สามารถประยุกต์เป็นลายใหม่ๆ ได้ ซึ่งในการอบรมครั้งนี้ วิทยากรมาสอน และ พัก กับชาวบ้านประมาณ 3 เดือน โดยเป็นวิทยากรที่ทางสำนักงานพัฒนาชุมชนจัดหาให้

ยุคที่ 2 เป็นความรู้ในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า กระเป๋า เป็นต้น เนื่องจากตอนนั้นสมาชิกไม่มีความรู้ทางด้านงานตัดเย็บ ทุกครั้งที่ต้องแปรรูป ต้องไปจ้างช่างเย็บผ้าในหมู่บ้านตัดเย็บให้ ทำให้ต้นทุนของสินค้าสูง ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจึงจัดหาวิทยากรมาสอนการตัดเย็บให้กับสมาชิกกลุ่มทอผ้า

ยุคที่ 3 เป็นความรู้ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น เพิ่มความรู้ทางด้านงานแพ้นท์ งานสกรีนกับผ้าฝ้าย เป็น เทคนิคการย้อมสีต่างๆ การประยุกต์ใช้ด้ายชนิดอื่น ๆ นำมาทอผสมกับฝ้าย เช่น เส้นไหม ด้ายไหมพรม ดิ้นเงิน ดิ้นทอง เป็นต้น ทำให้ทางกลุ่มสามารถพัฒนาลายผ้าได้เอง นำฝ้ายผสมกับด้ายชนิดอื่นได้ นอกจากความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว ยังมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม เช่น ระบบบัญชี เพื่อใช้ในการควบคุมต้นทุนการผลิต เป็นต้น

ในส่วน of สถาบันการศึกษา ทาง มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย ได้เข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของผ้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น การแพ้นท์ การสกรีน เป็นต้น ตามที่ทางกลุ่มได้ ติดต่อไปยังสำนักงานพัฒนาชุมชน และทางสำนักงานได้ประสานไปยังสถาบันการศึกษาเพื่อเชิญเป็นวิทยากร

● เป้าหมายของกลุ่ม

ต้องการพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้มากขึ้น

● การบริหารจัดการในกลุ่ม มีดังนี้

1. มีการเลือกตั้งในตำแหน่งบริหารของกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก โดยแบ่งความรับผิดชอบตามความถนัด ได้แก่ ฝ่ายขาย ฝ่ายผลิต และฝ่ายซ่อมบำรุง ซึ่งฝ่ายขายประกอบด้วยสมาชิก 3 คน มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับร้านค้าที่รับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย และกับหน่วยงานราชการ 1 คน มีหน้าที่ขายประจำร้าน 1 คน และ มีหน้าที่ไปออกบู๊ตตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ 1 คน ฝ่ายผลิตแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้แก่ งานย้อมงานปั่นหลอดและปั่นด้าย งานคันเครือหูก งานทอ และงานแปรรูป ซึ่งสมาชิกแต่ละคนทำงานตามความรับผิดชอบของตน ฝ่ายสุดท้ายคือฝ่ายซ่อมบำรุง ซึ่งเป็นงานของสมาชิกผู้ชาย มีหน้าที่ซ่อมบำรุงอุปกรณ์ที่ชำรุด
2. มีการประชุมสมาชิกปีละ 4 ครั้ง
3. การจัดหาอุปกรณ์สำหรับการทอผ้า ทางกลุ่มทอผ้าเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบและอุปกรณ์ให้กับสมาชิก เมื่อทอผ้าเสร็จแล้วจึงนำผ้ามาส่งให้กลุ่มทอผ้าเป็นผู้จำหน่าย ซึ่งฝ่ายที่ใช้เป็นวัตถุดิบนั้น ทางกลุ่ม มีการปลูกฝ้ายเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต แต่ฝ้ายที่ปลูกไว้ไม่เพียงพอ และไม่ทันต่อการผลิต จึงต้องหาวัตถุดิบจากแหล่งอื่น ทั้งจากอำเภอใกล้เคียงได้แก่ อ.เชียงคาน ซึ่งเป็นแหล่งปลูกฝ้ายที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดเลย และจากต่างจังหวัด ได้แก่ จ.หนองบัวลำภู จ.ขอนแก่น และ จ.อุดรธานี เป็นต้น ซึ่งฝ้ายจากแต่ละแห่งมีจุดเด่นที่ต่างกัน ทำให้ต้องใช้ฝ้ายจากหลายแห่ง
4. ข้อตกลง กฎเกณฑ์ของกลุ่ม ในกรณีที่มีการทำผิดกฎ จะมีการว่ากล่าวตักเตือน และถ้าสมาชิกยังทำผิดอีก ก็ถือว่าหมดสภาพการเป็นสมาชิก สำหรับ ข้อตกลงที่เป็นผลประโยชน์ของสมาชิก ได้แก่ รายได้ และสวัสดิการ เป็นต้น แบ่งได้ดังนี้
 - 4.1 รายได้ มีการจ่ายค่าตอบแทนแตกต่างกัน แบ่งได้ดังนี้
 - ฝ่ายขาย มีสมาชิกที่ทำงานประจำเต็มเวลา 1 คน ได้ค่าจ้างเดือนละ 5,000 บาท และสมาชิกที่ทำงานได้ค่าจ้างเป็นรายวัน วันละ 200 บาท จำนวน 2 คน

- ฝ่ายผลิต สมาชิกได้ค่าจ้างตามงานที่ได้รับมอบหมายดังนี้ งานย้อม เป็นงานเหมาจ่ายตามเครือ รายได้เฉลี่ยเดือนละ 2,000-3,000 บาท งานปั่นหลอดและปั่นด้าย ได้เครือละ 100 บาท งานคันเครือหูก เครือละ 50 บาท งานทอได้ค่าแรงเมตรละ 30-50 บาทตามความยากง่ายของลาย
- ฝ่ายตัดเย็บและแปรรูป สมาชิกได้ค่าจ้างตามชิ้นงาน รายได้เฉลี่ย 3,000-5,000 บาทต่อเดือน

4.2 สวัสดิการของสมาชิก ได้แก่ การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล ในกรณีเจ็บป่วย การจัดงานปีใหม่ และให้ของขวัญในวันปีใหม่

5. กิจกรรมสันทนาการ เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงและผ่อนคลายจากการทำงานทั้งวัน จึงมีการจัดกิจกรรมให้กับสมาชิก ได้แก่ กิจกรรมเต้นแอโรบิกทุกวันตอนเย็น
6. กิจกรรมอื่นๆ เนื่องจาก ทางกลุ่มทอผ้าต้องการช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจน จึงให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนโรงเรียนบ้านก้างปลา 3 ทุน คือทุนละ 300 บาท 500 บาท และ 1,000 บาท ต่อปี

● ด้านตลาด ประชาสัมพันธ์

กลุ่มทอผ้ามีร้านค้าของตนเองที่ทำการของกลุ่มทอผ้า ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเลือกซื้อสินค้า พร้อมทั้งดูการผลิตได้ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการและกลุ่มทอผ้าจากหมู่บ้านอื่น จังหวัดอื่น มาดูงานอยู่เป็นประจำ ทำให้สินค้าขายได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูหนาว ที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดเลย เป็นจำนวนมาก นอกจากการ ขายที่ร้านค้าประจำกลุ่มแล้ว ยังนำไปสินค้าไป ฝากขายตามร้านขายของที่ระลึกในตัวเมือง ตามจุดท่องเที่ยวของจังหวัด ได้แก่ แก่งคุดคู้ พระธาตุศรีสองรัก เป็นต้น ซึ่งสินค้าที่วางขายไม่เพียงแต่ขายในจังหวัดเลยเท่านั้น ยังมีสินค้าบางส่วนที่มีลูกค้าประจำจากต่างจังหวัดมารับสินค้าเพื่อไปจำหน่ายต่อ ซึ่งลูกค้า ประจำรู้จักกลุ่มทอผ้าจากการเข้ามาเที่ยวในจังหวัด แล้วมาซื้อสินค้าที่ร้านค้าของกลุ่ม และจากการนำสินค้าไปแสดงที่งาน OTOP ที่เมืองทองธานี

การสนับสนุนจากทางราชการนั้น ทางกลุ่มทอผ้ามีโอกาสได้ไปแสดงสินค้าตามงานต่างๆ ที่ทางจังหวัดจัดขึ้น ได้แก่งานเมืองเลย OTOP ศูนย์สินค้า OTOP ที่ทางราชการจัดให้การออกบูทในงานแสดงสินค้าต่างๆ ทั้งที่เมืองทองธานี และงานประจำจังหวัดของจังหวัดอื่น ๆ ที่ทางสำนักงานพัฒนาชุมชนได้ช่วยติดต่อประสานงานให้

- **ความสำเร็จของกลุ่ม มีดังนี้**

1. ผลงานได้รับการรับรองมาตรฐาน 4 ดาว
2. ได้รับการรับรองมาตรฐานของกระทรวงอุตสาหกรรม ได้แก่ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ้าทอมือลายขัดพื้นฐาน ชนิดเส้นด้ายใยธรรมชาติ (เส้นด้ายฝ้าย) ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดี ในการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก ในการบริหารด้านการตลาด และลูกค้า ในการบริหารจัดการด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต ในการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน และในการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจสู่ความยั่งยืน
3. ได้ใบรับรองการใช้เครื่องหมายมาตรฐานสินค้าเกษตรแปรรูป(เครื่องหมาย “Q”)

- **ก้าวต่อไปของกลุ่ม**

กลุ่มทอผ้าต้องการพัฒนาให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน 5 ดาว

กลุ่มทอผ้าไหม หนองน้ำใส

- **ลักษณะทางกายภาพ**

กลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองน้ำใส ตั้งอยู่ที่ 158 หมู่ 8 บ้านหนองน้ำใส ต.ผาอินทร์แปลง อ.เอราวัณ จ.เลย โดยมีนางอำนาจ น้อยศรีมูล เป็นประธานกลุ่ม ที่ทำการของกลุ่มเป็นอาคารชั้นเดียว และมีพื้นที่จำกัด ติดตั้งกี่ทอผ้าได้เพียง 10 หลัง จึงมีสมาชิกบางส่วนต้องนำวัตถุดิบไปทอผ้าที่บ้าน โดยที่ประชุมกลุ่มมีมติให้การทอผ้าไหมมาทอที่กลุ่ม ส่วนการทอผ้าฝ้ายให้นำไปทอที่บ้าน จึงนำผ้าที่ทอเสร็จแล้วเก็บไว้ที่บ้านของเหรียญกกลุ่ม ซึ่งเป็นร้านค้าในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มด้วย

- **สภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรม**

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองน้ำใส สมาชิกทั้งหมด 48 คน แต่มีสมาชิกที่ทอผ้าส่งให้กับกลุ่มเป็นประจำเพียง 20 คนเท่านั้น อาชีพหลักของสมาชิกเป็นเกษตรกร นับถือศาสนาพุทธ มีกิจกรรมเข้าร่วมการทำบุญตามประเพณีต่างๆ ของหมู่บ้าน

- **ความเป็นมาของกลุ่ม**

กลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองน้ำใส เริ่มจากการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มเลี้ยงไหม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ซึ่งต่อมา ในปี พ.ศ. 2540 จึงตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองน้ำใสขึ้น โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนเป็นพี่เลี้ยง และให้คำแนะนำมาโดยตลอด ในช่วงแรกของการตั้งกลุ่ม มีสมาชิก 15 คน โดยมีนางสาย ชินโซ เป็นประธาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรักความสามัคคี ความเห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และให้สมาชิกมีรายได้เพิ่ม ไม่ต้องไปทำงานที่อื่น ซึ่ง อบต. ผาอินทร์แปลงได้สร้างศูนย์ทอผ้าและให้ทุนในการจัดหาอุปกรณ์ และวัตถุดิบ เช่น เส้นไหม กี่ ฝีม เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2543 ได้รับเงินสนับสนุน 200,000 บาทในการจัดหาอุปกรณ์และวัตถุดิบ ในปี พ.ศ. 2544 มีสมาชิกเพิ่มเป็น 25 คน และมีการเลือกตั้งประธานกลุ่มคนใหม่ เนื่องจากประธานคนเดิมขอลาออกจากตำแหน่ง นางอำนาจ น้อยศรีมูล จึงเป็นประธานกลุ่มตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2545

ได้รับเงินสนับสนุน 300,000 บาท เพื่อนำไปจัดหาอุปกรณ์ วัตถุดิบในการทอผ้า ย้อมผ้า และจัดตั้งร้านค้าเพื่อจำหน่ายสีย้อมไหม ปัจจุบันได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน

- **ภาครัฐกับการส่งเสริมกลุ่ม**

ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนกลุ่มทอผ้า ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่ม ในปี พ.ศ.2540 โดยในช่วงแรกของการจัดตั้งกลุ่ม ภาครัฐให้ความช่วยเหลือในเรื่องสถานที่ อุปกรณ์ และวัตถุดิบ ซึ่งหน่วยงานแรกที่สนับสนุนคือ ในปี พ.ศ.2540 อบต. ผาอินทร์แปลง ได้สร้างศูนย์ทอผ้าให้ และให้ทุนซื้ออุปกรณ์และวัตถุดิบ ได้แก่ เส้นไหม กี่ทอผ้า ฟืม จำนวน 30,000 บาท ในปี พ.ศ. 2543 ได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจำนวน 200,000 บาท เพื่อเป็นทุนในการซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติม และซื้อวัตถุดิบสำหรับการทอผ้าไหม ในปี พ.ศ. 2545 ได้เงินสนับสนุนจากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล เป็นจำนวน 300,000 บาท เพื่อเป็นทุนในการซื้ออุปกรณ์ และเป็นทุนสำหรับจัดตั้งร้านค้าของกลุ่ม นอกเหนือจากการสนับสนุนทางด้านเงินทุนแล้ว ในการสนับสนุนทางด้านความรู้ นั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนได้จัดหาวิทยากรมาอบรมความรู้ให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงแรกของการก่อตั้งกลุ่ม จะเป็นความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไหม การผลิตเส้นไหม แต่เนื่องจากเส้นไหมที่ทางกลุ่มผลิตเองนั้น ไม่เพียงพอต่อการผลิต และมีคุณภาพไม่ดี สำนักงานพัฒนาชุมชนจึงประสานงานกับศูนย์หม่อนไหม เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดขอนแก่น ให้สมาชิกของกลุ่มไปดูงาน และเรียนรู้วิธีการเลี้ยงไหม ซึ่งในปัจจุบันทางกลุ่มซื้อตัวไหมจากทางศูนย์หม่อนไหมมาเลี้ยง ทำให้ได้ไหมที่มีคุณภาพดี หลังจากนั้นทางกลุ่มประสบปัญหาในเรื่องการย้อมสี แล้วติดต่อทางสำนักงานพัฒนาชุมชนจึงหาวิทยากรเข้ามาอบรมความรู้ในเรื่อง การย้อมสีโดยใช้วัสดุธรรมชาติ และสีไม่ตก ให้ที่ศูนย์ทอผ้าของกลุ่ม ในส่วนของภาคการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้เข้ามาให้ความรู้ในการสร้างลวดลายใหม่ๆ ให้กับกลุ่มทอผ้า จากเดิมที่สมาชิกสามารถทอได้ 14 ลาย สมาชิกสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาร่วมกันสร้างลวดลายใหม่เพิ่มขึ้นได้อีก 5 ลาย ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นผ้าไหมที่ยังไม่ได้แปรรูป สำหรับนำไปตัดชุด ในปัจจุบัน สำนักงานพัฒนาชุมชนยังให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกลุ่มทอผ้าไหมอย่างต่อเนื่อง ทั้งเงินทุนในการซื้อวัตถุดิบ และอุปกรณ์ รวมถึงความรู้ที่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- เป้าหมายของกลุ่ม

ต้องการพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้มากขึ้น

- การบริหารจัดการในกลุ่ม มีดังนี้

1. มีการเลือกตั้งในตำแหน่งบริหารของกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายผลิตและฝ่ายขาย ซึ่งประธานกลุ่มรับผิดชอบในงานติดต่อกับหน่วยงานราชการ การออกบู๊ตตามที่สำนักงานพัฒนาชุมชนติดต่อประสานงานให้ ร้านค้าที่ไปฝากวางสินค้าและติดต่อกับสมาชิกที่รับผ้าไปจำหน่ายต่อ เจริญญีกร รับผิดชอบการขายที่ร้านค้าของกลุ่ม และฝ่ายผลิต เนื่องจากกลุ่มทอผ้าไหมต้องการจำหน่ายผ้าไหมที่มีคุณภาพ ผ้าไหมของกลุ่มต้องมีการตรวจสอบคุณภาพก่อนที่จะนำไปจำหน่าย เพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกนำไหมมาจากที่อื่นที่มีคุณภาพไม่ดีมาใช้ จึงมีคัดเลือกสมาชิกในกลุ่มให้เป็นคณะ กรรมการตรวจสอบผ้า 3 คน ถ้าผ้าไหมผ่านการตรวจสอบแล้ว ทางกลุ่มจึงจะนำผ้าไหมไปจำหน่าย
2. มีการประชุมสมาชิกเดือนละ 1 ครั้ง
3. การจัดหาอุปกรณ์ของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นผ้าไหม จึงนำตัวไหมมาจากศูนย์หม่อนไหม เฉลิมพระเกียรติฯ มาเลี้ยงและผลิตเป็นเส้นไหม โดยที่สมาชิก กมาเบิกไหมจากทางกลุ่มไปทอ แต่สมาชิกต้องเป็นคนซื้อสีย้อมเอง เมื่อทอผ้าไหมเสร็จแล้ว สมาชิกนำผ้ามาส่งที่กลุ่มเพื่อจัดจำหน่ายต่อไป
4. ข้อตกลง กฎเกณฑ์ของกลุ่ม

กลุ่มทอผ้าไหม มีการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มอย่างชัดเจน ว่า ถ้าสมาชิกมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมและ ในที่ประชุมของกลุ่มมีมติ 2 ใน 3 ให้ออกจากกลุ่ม ก็ถือว่าหมดสภาพการเป็นสมาชิก ข้อตกลงเกี่ยวกับค่าตอบแทนสมาชิกนั้น

ไม่มีสมาชิกคนใดได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน แต่จะมีรายได้เมื่อมีการขายผ้าได้ ซึ่งในการทอผ้า 1 ม้วน มีความยาว 30 เมตร จะแบ่งรายได้เป็นของสมาชิก 20 เมตร และเป็นของกลุ่ม 10 เมตร

5. สวัสดิการของสมาชิก ได้แก่ การให้สมาชิกกู้เงินจากกลุ่ม มีการปันผลให้สมาชิก
6. กิจกรรมอื่นๆ กลุ่มทอผ้าไหมสมทบทุนในการทำบุญประจำปีของหมู่บ้านปีละ 600 บาท และ สมทบทุนในกิจกรรมวันเด็ก ปีละ 200 บาท

- **ด้านตลาด ประชาสัมพันธ์**

กลุ่มทอผ้าไหม มีร้านค้าของกลุ่มอยู่ที่บ้านของเหรียญกษาปณ์ของกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มทอผ้าอยู่ห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยว จึงมีลูกค้าเข้าไปเลือกซื้อสินค้าน้อย ซึ่งตลาดหลักของกลุ่มเป็นร้านค้าในกรุงเทพฯ ที่รับผ้าจากกลุ่มไปจำหน่ายและแปรรูป ทำให้การผลิตของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นการทอเพื่อส่งไปขายกรุงเทพฯ

การสนับสนุนจากทางราชการนั้น กลุ่มทอผ้าไหม หนองน้ำใส ไปออกบู๊ทในงานแสดงสินค้าต่างๆ ตามที่ทางสำนักงานพัฒนาชุมชนติดต่อประสานงานให้ เช่น งานประจำปีของจังหวัดเลย และงานประจำปีของจังหวัดใกล้เคียง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผ้าไหมวางขายในร้าน OTOP ที่ทางสำนักงานพัฒนาชุมชนจัดให้ด้วย

- **ความสำเร็จของกลุ่ม มีดังนี้**

1. ผลงานได้รับการรับรองมาตรฐาน 4 ดาว
2. ได้รับใบรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย “ตรานกยูงพระราชทาน”

- **ก้าวต่อไปของกลุ่ม**

กลุ่มทอผ้าต้องพัฒนาให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน 5 ดาว

ตอนที่ 3 ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

3.1 ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ

กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา

- ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1. ปัจจัยในด้านตัวบุคคล

1.1 ผู้นำ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ในยุคเริ่มแรกที่เริ่มก่อตั้งนั้น หน่วยงานของรัฐยังไม่ได้เข้ามาสนับสนุนเท่าไรนัก ผู้นำกลุ่มพยายามหาตลาดเอง โดยนำสินค้าไปฝากร้านค้าในตัวเมืองขายบ้าง ฝากคนในหมู่บ้านที่ไปทำงานที่อื่นนำไปขายบ้าง เมื่อทางรัฐเข้ามาสนับสนุน โดยให้ไปออกบูทแสดงสินค้าในงานต่างๆ ที่ ทั่วประเทศ และทุกครั้งที่มีการประชุมสัมมนาของกลุ่มทอผ้า OTOP จังหวัดอื่น ผู้นำของกลุ่มก็สร้างเครือข่ายโดยมีการแลกเปลี่ยนสินค้าจำหน่ายกับจังหวัดอื่น ทำให้ยอดขายสูงขึ้น สมาชิกมีรายได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อสินค้าขายได้มากขึ้น การทอผ้าของสมาชิกไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย จึงมีการ ขยายการทอผ้าไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงโดยลวดลายที่ต้องการความปราณีตจะให้สมาชิกในกลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา เป็นผู้ทอ ส่วนลวดลายที่ทอง่าย ไม่ต้องใช้ความปราณีตมาก เช่นผ้าขาวม้า ผ้าห่ม เป็นต้น จะให้กลุ่มทอผ้าหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นผู้ทอ ทำให้กระจายรายได้ไปหมู่บ้านอื่นด้วย และเพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่สมาชิก ผู้นำจัดงานเลี้ยงปีใหม่ พร้อมทั้งจัดหาของขวัญให้กับสมาชิกทุกปี ซึ่ง ในปัจจุบันผู้นำกลุ่มยังรับตำแหน่งเป็นกำนันตำบลชัยพฤกษ์อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

1.2 ที่ปรึกษาและผู้สนับสนุน ในภาครัฐบาล ได้แก่ สำนักงาน พาณิชยจังหวัดเลย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเลย อบต. ชัยพฤกษ์ ซึ่งให้ความช่วยเหลือในเรื่องอุปกรณ์ ความรู้และการตลาด ในภาคการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย ให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้การทอผ้าและการแปรรูป

1.3 ผู้ตาม มีความสามารถในการทอผ้าดีมาก และทำงานอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งพัฒนาตนเองเสมอ เมื่อมีวิทยากรเข้ามาฝึกอบรมให้ ก็พยายามเรียนรู้อย่างเต็มที่ และเป็นผู้ตามที่ดี ให้ความร่วมมือกับผู้นำเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน การได้รับมอบหมายให้เป็นวิทยากรไปอบรมให้กับกลุ่มทอผ้าอื่น และ การทำกิจกรรมต่างๆ เช่นการต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมชมกลุ่ม การทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เป็นต้น

2. บรรยากาศและวัฒนธรรมชุมชน

สมาชิกส่วนใหญ่ทำงานในที่ทำการกลุ่ม ซึ่งทานข้าวกลางวันร่วมกันทุกวัน มีความไว้วางใจกัน จึงยินดีที่จะรับฟังการติชมจากสมาชิกคนอื่น ทำให้ผ้าที่ผลิตได้มีคุณภาพที่ดี และสมาชิกทุกคนสามารถทอผ้าได้มีคุณภาพที่ใกล้เคียงกัน

3. การมีส่วนร่วมกับชุมชน

โดยทางกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเผยแพร่ รัความรู้ในการทอผ้าให้กับคนรุ่นหลัง และจัดหาวิทยากรไปการสอนการทอผ้าเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านก้างปลา ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้านที่มีการเรียนการสอนตั้งแต่ ป.1 จนถึงม. 3 โดยที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ ม.1 จนถึง ม.3 นั้น ในแต่ละภาคเรียนต้องมาเรียนการย้อมสี การทอผ้า การปลูปลูกฝ้าย ที่กลุ่มทอผ้า เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพการทำงานจริง

4. ผลงานและองค์ความรู้ที่นำเสนอต่อสาธารณะ

ลวดลายผ้าที่ทางกลุ่มสามารถทอได้ และจำหน่ายได้มีทั้งหมด 19 ลาย ผ้า และลายที่ได้ผ่านการรับรองได้มาตรฐาน คือผ้าทอมือลายขัดพื้นฐาน

กลุ่มทอผ้าไหม ห่อน้ำใส

● ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1. ปัจจัยในด้านตัวบุคคล

1.1 ผู้นำ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โดยเข้าไปติดต่อประสานงานกับสำนักงานพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการจัดตั้งกลุ่มในช่วงแรกนั้น ทางกลุ่มไม่มีงบประมาณในการจัดหาสถานที่ อุปกรณ์ วัสดุดิบต่างๆ ผู้นำกลุ่มจึงแจ้งความจำนงค์ไปยัง อบต. ผาอินทร์แปลง ซึ่งทางอบต. ผาอินทร์แปลงยินดีสนับสนุนการสร้างศูนย์ทอผ้าและงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ วัสดุดิบให้ เมื่อมีสมาชิกมากขึ้น ทางกลุ่มจึงต้องการอุปกรณ์และวัสดุดิบมากขึ้น จึงแจ้งความจำนงค์ไปยังสำนักงานพัฒนาชุมชน ซึ่งทางสำนักงานพัฒนาชุมชน ช่วยติดต่อประสานงานและจัดหางบประมาณให้มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน นอกจากในเรื่องของงบประมาณแล้ว ผู้นำยังเล็งเห็น ปัญหาในการผลิต ที่ทำให้ทางกลุ่มขายผ้าไหมได้น้อย และผ้าไหมมีคุณภาพ ไม่ดี จึงได้ประสานงานกับทางสำนักงานพัฒนาชุมชน ในเรื่องของความรู้ที่ทางกลุ่ม ต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น เช่น การเลี้ยงไหม การย้อมสี การสร้างลวดลายใหม่ เป็นต้น ในส่วนของงานขาย ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับร้านค้าที่รับผ้าไปจำหน่าย ต่อเองทั้งหมด ซึ่งทำให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้อย่างต่อเนื่องทั้งปี

1.2 ที่ปรึกษาและผู้สนับสนุน ในภาครัฐบาล หน่วยงานที่เข้ามาเป็นที่สนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่องคือ สำนักงานพัฒนาชุมชน อบต.ผาอินทร์แปลง ซึ่งเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของเงินทุนและความรู้ตามที่ทางกลุ่มแจ้งความจำนงค์ ส่วนในภาค การศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เข้ามาเป็นที่ปรึกษาในเรื่องของลวดลาย ผ้า

1.3 ผู้ตาม มีความสามารถในการทอผ้าไหมดีมาก แต่ยังมีการทำงานที่ยังไม่เป็นระบบ ซึ่งมีสมาชิกบางคนไม่ปฏิบัติตามกฎ สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้นน้อย ทำให้การให้ร่วมมือกับผู้นำ เป็นเพียงสมาชิกบางส่วนเท่านั้น

2. บรรยากาศและวัฒนธรรมของชุมชน

สมาชิกของกลุ่มมีทั้งทำงานที่ศูนย์ทอผ้าของกลุ่ม และ ทำงานที่บ้าน ซึ่งสมาชิกที่ทอผ้าที่ศูนย์ทอผ้าของกลุ่มทานข้าวกลางวันร่วมกันทุกวัน มีโอกาสในการพูดคุย แนะนำ แลกเปลี่ยนความรู้กันได้ง่าย ซึ่งลวดลายที่พัฒนาขึ้นใหม่ เกิดจากสมาชิกที่มาทำงานที่ศูนย์ ได้ทดลองพัฒนาขึ้น

3. การมีส่วนร่วมกับชุมชน

ทางกลุ่มได้ให้สมาชิกไปเป็นวิทยากรสอนวิธีการมัดหมี่ให้กับนักเรียนชั้น ป .6 ของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ซึ่งในแต่ละปี จะมีนักเรียนมาฝึกการมัดหมี่ที่กลุ่ม ถ้าผลงานของนักเรียนคนใด สามารถมัดหมี่ได้ดี ทางกลุ่มจะจ่ายค่าจ้างให้กับนักเรียนคนนั้น

4. ผลงานและองค์ความรู้ที่นำเสนอต่อสาธารณะ

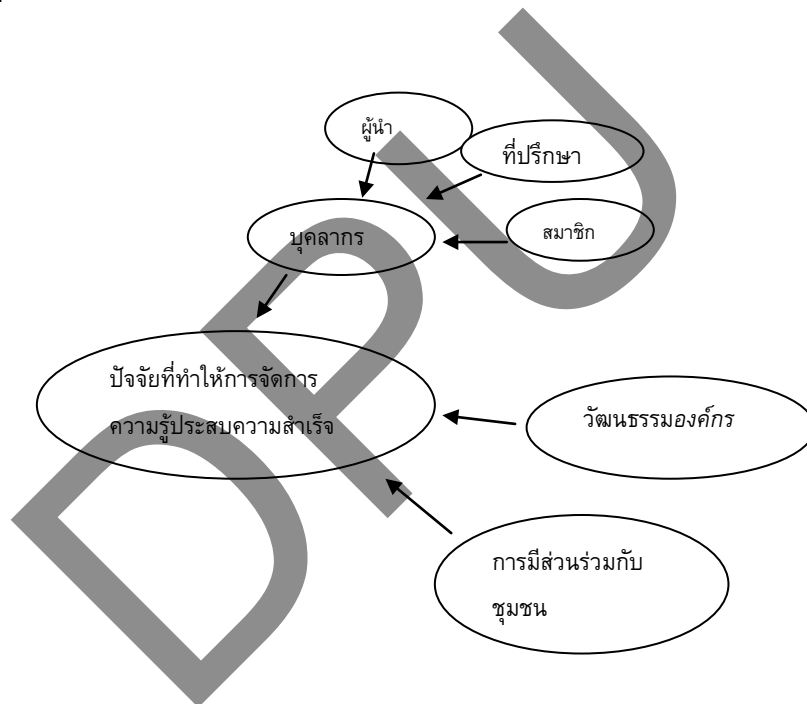
ลวดลายผ้าที่ทางกลุ่มสามารถทอได้ และจำหน่ายได้มีทั้งหมด 19 ลาย ผ้า และลายที่ได้ผ่านการรับรองได้มาตรฐาน คือผ้าไหมมัดหมี่หมี่ข้อหมี่ตา

ตอนที่ 4 รูปแบบในการจัดการความรู้ชุมชน

ในการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลยนั้น ได้ศึกษาถึงกระบวนการจัดการความรู้ เชื่อมโยงกับปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จดังนี้

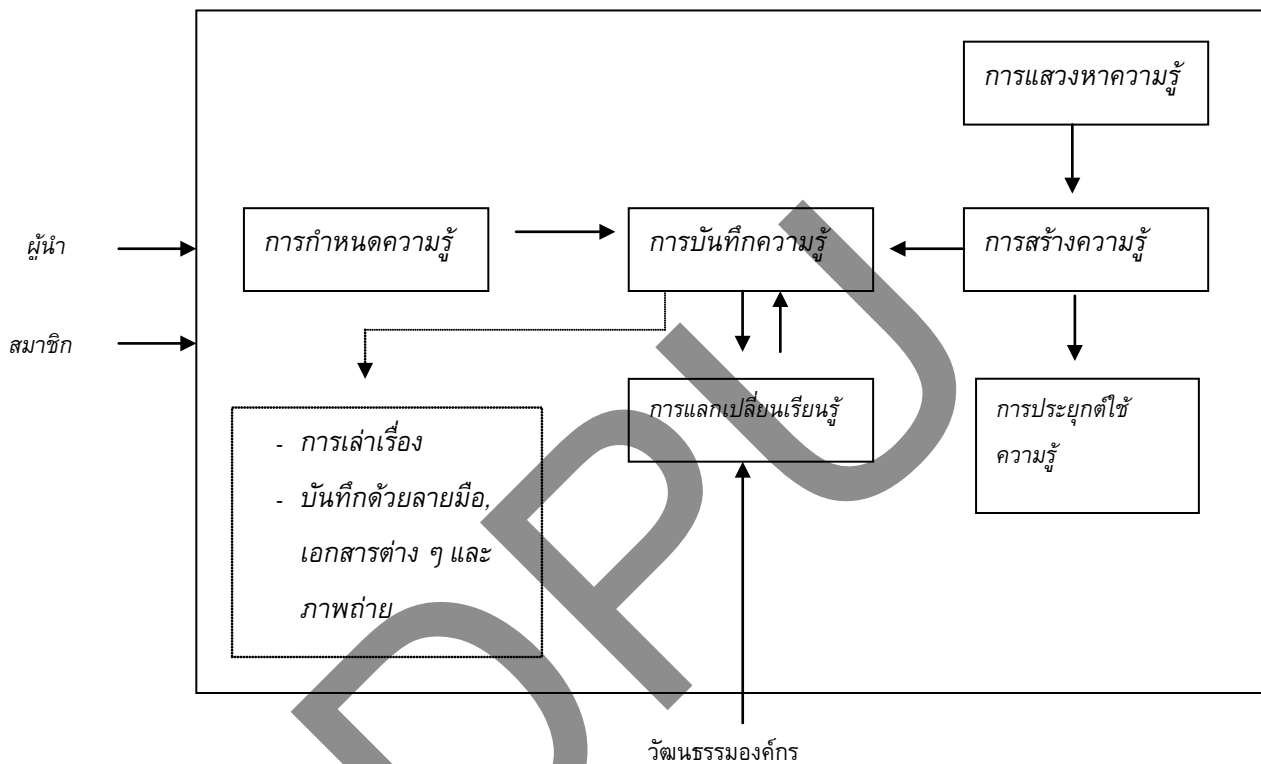
4.1 รูปแบบการจัดการความรู้

จากตอนที่ 3 ได้นำเสนอปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ดังรูปที่

รูปที่ 4.1 แสดงปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ

ในการจัดการความรู้มีกระบวนการจัดการความรู้สำหรับกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ การ กำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ การถ่ายทอดความรู้ การบันทึกความรู้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน ดังรูปที่

รูปที่ 4.2 รูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน

1. การกำหนดความรู้ เป็นการสำรวจความรู้เดิมที่กลุ่มทอผ้ามีอยู่แล้ว เช่น ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า การทอผ้า การย้อมสี เป็นต้น เมื่อสำรวจความรู้เดิมของกลุ่มทอผ้าแล้วจึงให้มีการบันทึกความรู้
2. การแสวงหาความรู้ เป็นการสำรวจตนเอง ว่ากลุ่มทอผ้าขาดความรู้ในด้านใด และควรได้รับความรู้จากแหล่งใด เช่น เข้ารับการอบรม เข้าร่วมประชุมกับเครือข่าย OTOP ไปดูงาน เป็นต้น
3. การสร้างความรู้ เป็นการนำความรู้ใหม่ที่สมาชิกได้รับ และนำมาประยุกต์ใช้กับความรู้เดิม ซึ่งเช่น วิธีการย้อมสีไม่ให้สีตก การประยุกต์เป็นลวดลายใหม่ เป็นต้น แล้วจึงบันทึกความรู้ไว้ ให้สมาชิกที่สนใจมาศึกษาในภายหลังได้

4. การประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นผลของการนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ แล้วมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้า เช่น ทำให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น

5. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการ แลกเปลี่ยนความรู้ทั้งระหว่างสมาชิกในกลุ่มทอผ้าเดียวกัน ซึ่งความรู้ที่นำมาแลกเปลี่ยนกัน โดยผ่านการเล่าเรื่อง พูดคุยกัน เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิกกลุ่มทอผ้านั้น มีกิจกรรมการทานอาหารกลางวันร่วมกันทุกวัน จึงทำให้สมาชิกทุกคนมีความสนิทสนมและไว้วางใจกัน จึงได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างไม่เป็นทางการ อย่างสม่ำเสมอ

6. การบันทึกความรู้ เป็นการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ ซึ่งการบันทึกของกลุ่มทอผ้ายังไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บ เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มทอผ้า ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงมีเพียงเอกสารที่บันทึกด้วยลายมือ ภาพถ่าย และ เอกสารที่ได้จากการเข้าอบรม เท่านั้น

4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการความรู้จากการ สอบถามรอบที่ 1

จากการสอบถามจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 ท่าน สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้
จากการสอบถามรอบที่ 1

1. การกำหนดความรู้

จากคำถาม สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ควรมีความรู้ในเรื่องอะไรบ้าง

ลำดับ	ความรู้	ความถี่
1	ลวดลายผ้า	7
2	การทอผ้า	7
3	การตลาด การประชาสัมพันธ์	6
4	การย้อมสี	6
5	การปั่นหลอด	6
6	การมัดหมี่	6
7	อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าและวิธีการใช้งาน	5
8	วัตถุดิบในการทอผ้าเช่น ไหม ฝ้าย เป็นต้น	5
9	การกรอถ่าย	4
10	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์	4
11	การค้นคว้า	3
12	การบริหารจัดการกลุ่ม	3
13	การรักษาเนื้อผ้า	2
14	การคัดเลือกและการซื้อวัตถุดิบ	2
15	บัญชีรายรับ รายจ่าย	2
16	ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า	1
17	การแปรรูปผลิตภัณฑ์	1
18	การต่อเส้นด้าย	1

ตารางที่ 4.2 ตารางค่าความถี่ การกำหนดความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1

จากการศึกษาพบว่าความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า ที่สมาชิกควรรู้มากที่สุดคือ ความรู้เรื่อง ลวดลายผ้า และการทอผ้า ซึ่งมีความถี่มากที่สุดเท่ากับ 6 และความรู้ที่เป็นมีอันดับรองลงมาคือ การตลาด ประชาสัมพันธ์ การย้อมสี การปั่นหลอด ส่วนความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สำคัญ น้อยที่สุดคือ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า การแปรรูป และการต่อเส้นด้าย

2. การแสวงหาความรู้

จากคำถามสมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีวิธีการได้รับความรู้ จากวิธีใดบ้าง

ลำดับ	วิธีการได้รับความรู้	ความถี่
1	ได้รับความรู้จากวิทยากร	10
2	ได้รับความรู้จากการประชุมกับเครือข่าย OTOP	4
3	ได้รับความรู้จากการไปดูงาน	4
4	ได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ เช่น ทีวี เป็นต้น	3
5	ได้รับความรู้จากบรรพบุรุษ	1

ตารางที่ 4.3 ตารางค่าความถี่ การแสวงหาความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1

จากการศึกษาพบว่า วิธีการได้รับความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุดคือ การได้รับความรู้จากวิทยากร เนื่องจากการเข้ามาสอนของวิทยากรนั้นเป็นการนำความรู้ที่เป็นเทคนิคใหม่และวิธีการที่ทันสมัย ซึ่งสมาชิกของกลุ่มทอผ้าได้รับความรู้ที่ทันสมัย ทำให้สามารถทอผ้าให้มีคุณภาพดีขึ้น และมีการใช้สี การสร้างลวดลาย ที่สวยงามมากขึ้น รองลงมาคือ การได้รับความรู้จากการประชุมกับเครือข่าย OTOP และการได้รับความรู้จากการไปดูงานที่กลุ่ม OTOP อื่น ส่วนการได้รับความรู้จากบรรพบุรุษ ซึ่งความรู้บางเรื่องไม่ทันสมัย เช่น การใช้สี การย้อมสีไม่ให้ตก เป็นต้น จึงทำให้การได้รับความรู้จากบรรพบุรุษมีค่าความถี่น้อยที่สุด

3. การสร้างความรู้

จากคำถาม สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับงานที่ได้รับมอบหมายอย่างไร

ลำดับ	การประยุกต์ใช้ความรู้	ความถี่
1	การย้อมสีไม่ให้สีตก	6
2	การมัดหมี่ลวดลายใหม่ๆ	4
3	การเลือกวัสดุดิบเช่น ด้าย ไหม เป็นต้น	3
4	ประยุกต์เป็นลวดลายใหม่ๆได้	8
5	แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆได้	5
6	เทคนิคการทอใหม่	1
7	การเลือกใช้สี	1
8	เทคนิคการปั่นด้าย โดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้า	1

ตารางที่ 4.4 ตารางค่าความถี่ การสร้างความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1

จากการศึกษาพบว่า ความรู้ที่สมาชิกกลุ่มทอผ้าได้รับ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้มากที่สุด คือการสร้างลวดลายใหม่ๆ ได้ รองลงมาคือ การย้อมสีไม่ให้สีตก ส่วนความรู้ที่สมาชิกนำไปประยุกต์ใช้น้อยที่สุดคือ เทคนิคการทอใหม่ การเลือกใช้สี และ เทคนิคการปั่นด้ายโดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้า

4. การประยุกต์ใช้ความรู้

จากคำถาม การนำความรู้มาประยุกต์ใช้ มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าอย่างไร

ลำดับ	ผลที่ได้จากการประยุกต์ใช้ความรู้	ความถี่
1	ชื่อเสียงของกลุ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น	2
2	กลุ่มทอผ้าเป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป	1
3	ทำให้คุณภาพของเนื้อผ้าดีขึ้น	4
4	ทำให้สามารถทอผ้าได้หลายขนาดมากขึ้น	3
5	ทำให้มีผลผลิตมากขึ้น	4
6	ทำให้ยอดขายของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	3
7	ทำให้แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น	4
8	ทำให้ทอผ้าได้ลวดลายสวยงามขึ้น	2
9	ทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น	8
10	ทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้า	5
11	ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้มากขึ้น	2
12	ทำให้มีการบริหารจัดการกลุ่มได้ดีขึ้น	2

ตารางที่ 4.5 ตารางค่าความถี่ การประยุกต์ใช้ความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1

จากการศึกษาพบว่า การนำความรู้มาประยุกต์ใช้มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้ามากที่สุดคือ ทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น เนื่องจากกลุ่มทอผ้าสามารถทอผ้าได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า จึงมีลูกค้าที่เคยซื้อสินค้าไป แล้วกลับมาเป็นลูกค้าประจำเพิ่มขึ้น รองลงมาคือ ทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้า และการนำความรู้มาประยุกต์ใช้มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าน้อยที่สุดคือ กลุ่มทอผ้าเป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป

5. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากคำถาม สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับ สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มอย่างไร

ลำดับ	วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ความถี่
1	การพูดคุยกัน	8
2	สอนงานกันโดยการปฏิบัติให้ดู	6
3	นำผลงานมาวิจารณ์ ดิชมกัน	4
4	ถ่ายเอกสารที่ได้รับจากการเข้าอบรม แจกจ่ายสมาชิก	1
5	เข้าร่วมประชุม สัมมนาในกลุ่ม OTOP อื่น	2
6	สมาชิกที่เข้าอบรม มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่น	1

ตารางที่ 4.6 ตารางค่าความถี่ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกในกลุ่มทอผ้ามีวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มากที่สุดคือ การพูดคุยกัน เนื่องจากสมาชิกทำงานในสถานที่เดียวกัน และทานอาหารกลางวันร่วมกันทุกวัน จึงมีความไว้วางใจที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้กัน รองลงมาคือการสอนงานกันโดยการปฏิบัติให้ดู และให้ทดลองทำตาม ส่วนวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้น้อยที่สุดคือการถ่ายเอกสารที่ได้รับจากการเข้าอบรมแจกจ่ายสมาชิก และ สมาชิกที่เข้าอบรมมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่น เนื่องจากความรู้บางหัวข้อ เช่น ระบบบัญชี เป็นต้น สมาชิกที่เข้าอบรมมีหน้าที่รับผิดชอบเพียงคนเดียว จึงไม่ได้ถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่น แต่ถ้าเป็นหัวข้อเกี่ยวกับการทอผ้า นั้น วิทยากรเข้ามาสอนที่กลุ่มทอผ้า สมาชิกส่วนใหญ่ได้เข้าอบรม จึงไม่มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกคนอื่น

6. การบันทึกความรู้

จากคำถาม ความรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ได้มีการบันทึกไว้หรือไม่ ถ้ามีการบันทึกไว้ บันทึกไว้อย่างไร

ลำดับ	การบันทึกความรู้	ความถี่
1	บันทึกลดรายจ่าย	7
2	บันทึกวิธีการย้อม	5
3	บันทึกรายรับ รายจ่าย	5
4	บันทึกวิธีการทอผ้า	3
5	บันทึกวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์	2
6	บันทึกประวัติ เรื่องราวของกลุ่ม	2

ตารางที่ 4.7 ตารางค่าความถี่ การบันทึกความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 1

จากการศึกษาพบว่า ความรู้ที่ควรมีการบันทึกไว้มากที่สุดคือบันทึกลดรายจ่าย ซึ่งในปัจจุบันมีการบันทึกไว้ในสมุด แต่ยังไม่มีการจัดเก็บให้เป็นระบบ รองลงมาคือ บันทึกวิธีการย้อม และบันทึกรายรับ รายจ่าย เพื่อควบคุมต้นทุนในการผลิต ส่วนความรู้ที่สมาชิกมีความเห็นน้อยที่สุด คือ การบันทึกวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และ บันทึกประวัติ เรื่องราวของกลุ่ม

4.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2

จากแบบสอบถามปลายเปิดในรอบที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในรอบที่ 2 เพื่อยืนยันความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้า ได้ดังนี้

1. การกำหนดความรู้

จากคำถาม สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ควรมีความรู้ในเรื่องอะไรบ้าง

ความรู้	ค่ามัธยฐาน (Median)	ฐานนิยม (Mode)	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range)
ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า	2	2	1
การแปรรูปผลิตภัณฑ์	2	2	1
การตลาด การประชาสัมพันธ์	2	2	1
การรักษาเนื้อผ้า	2	2	1
อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าและวิธีการใช้งาน	2	2	1
ลวดลายผ้า	1.5	1	1
การทอผ้า	1.5	1	1
การย้อมสี	1.5	1	1
การบริหารจัดการกลุ่ม	1	1	1
บัญชีรายรับ รายจ่าย	1	1	1
วัตถุดิบในการทอผ้าเช่น ไหม ฝ้าย เป็นต้น	1.5	1	1
การคัดเลือกและการซื้อวัตถุดิบ	1.5	1	1
การต่อเส้นด้าย	1.5	1	1
การปั่นหลอด	1.5	2	1
การกรอด้วย	1.5	2	1
การมัดหมี่	1.5	2	2
การคันเครือ	1.5	2	2
การพัฒนาบรรจุภัณฑ์	1	1	2

ตารางที่ 4.8 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ การกำหนดความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2

จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันมาก ในความรู้ที่สมาชิกในกลุ่มควรรู้ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาด ประชาสัมพันธ์ การรักษาเนื้อผ้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าและวิธีการใช้งาน ลวดลายผ้า การทอผ้า การย้อมสี การบริหารจัดการกลุ่ม บัญชีรายรับ รายจ่าย วัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้า การคัดเลือกและการซื้อวัตถุดิบ การต่อเส้นด้าย การปั่นหลอด และการกรอผ้า

2. การแสวงหาความรู้

จากคำถามสมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีวิธีการได้รับความรู้ จากวิธีใดบ้าง

วิธีการได้รับความรู้	ค่ามัธยฐาน (Median)	ฐานนิยม (Mode)	ค่าพิสัย ระหว่างควอ ไทล์ (Interquartile Range)
ได้รับความรู้จากบรรพบุรุษ	1	1	1
ได้รับความรู้จากวิทยากร	1	2	2
ได้รับความรู้จากการประชุมกับเครือข่าย OTOP	1	0	2
ได้รับความรู้จากการไปดูงาน	1	0	2
ได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ เช่น ทีวี เป็นต้น	0	0	1

ตารางที่ 4.9 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ การแสวงหาความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2

จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันมาก ใน วิธีการได้รับความรู้ คือ การได้รับความรู้จากบรรพบุรุษ เนื่องจากความรู้ที่บรรพบุรุษถ่ายทอดมานั้น เป็นความรู้ทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มปลูกฝ้าย ปลูกหม่อน เลี้ยงไหมผลิตเส้นด้าย เส้นไหม จนกระทั่งทอเป็นผืน และ การได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ ทีวี เป็นต้น

3. การสร้างความรู้

จากคำถาม สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับงานที่ได้รับมอบหมายอย่างไร

การประยุกต์ใช้ความรู้	ค่ามัธยฐาน (Median)	ฐานนิยม (Mode)	ค่าพิสัย ระหว่างควอ ไทล์ (Interquartile Range)
การย้อมสีไม่ให้สีตก	2	2	1
การเลือกวัตถุดิบเช่นด้าย ไหม เป็นต้น	1	1	1
การปั่นด้ายจากใช้มือหมุนเป็นใช้มอเตอร์ไฟฟ้า	2	2	1
การมัดหมี่ลายใหม่ๆ	1	1	1
การเลือกใช้สีในการย้อม	1	1	0
ทำให้คิดค้นลายใหม่ๆได้	1	1	1
การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ	1	0	2
ได้เทคนิคการทอใหม่ๆ	0	0	1

ตารางที่ 4.10 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ การสร้างความรู้ จากการ
สอบถามรอบที่ 2

จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันมากที่สุด ในการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้มากที่สุดคือ การเลือกใช้สีในการย้อม จึงได้ผลิตภัณฑ์ที่มีสีตรงตามความต้องการของลูกค้า และทำให้สามารถขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น

4. การประยุกต์ใช้ความรู้

จากคำถาม การนำความรู้มาประยุกต์ใช้ มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าอย่างไร

ผลที่ได้จากการประยุกต์ใช้ความรู้	ค่ามัธยฐาน (Median)	ฐานนิยม (Mode)	ค่าพิสัย ระหว่างควอ ไทล์ (Interquartile Range)
กลุ่มทอผ้าเป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป	2	2	0
ชื่อเสียงของกลุ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น	2	2	1
ทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น	1.5	1	1
ทำให้มีลูกค้ามีความพึงพอใจมากขึ้น	1.5	1	1
ทำให้คุณภาพของเนื้อผ้าดีขึ้น	1.5	1	1
ทำให้สามารถทอผ้าได้หลายขนาดมากขึ้น	1.5	1	1
ทำให้มีผลผลิตมากขึ้น	1	1	1
ทำให้แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น	1.5	2	1
ทำให้ยอดขายของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	1	1	1
ทำให้ทอผ้าได้ลวดลายสวยงามขึ้น	1	1	1
ทำให้มีการบริหารจัดการกลุ่มได้ดีขึ้น	1	1	1
ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้มากขึ้น	1	1	1

ตารางที่ 4.11 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ การประยุกต์ใช้ความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2

จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันมากที่สุด ในการประยุกต์ใช้ความรู้ แล้วมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าคือ กลุ่มทอผ้ากลายเป็นศูนย์เรียนรู้ของนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป

5. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากคำถาม สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับ สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มอย่างไร

วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ค่ามัธยฐาน (Median)	ฐานนิยม (Mode)	ค่าพิสัย ระหว่างควอ ไทล์ (Interquartile Range)
สอนงานกันโดยการปฏิบัติให้ดู	1	1	1
สมาชิกที่เข้าอบรม มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ	1	1	1
พูดคุยกัน	1	1	0
เข้าร่วมประชุม สัมมนา กับกลุ่ม OTOP อื่น	1	1	0
ถ่ายเอกสารที่ได้รับจากการอบรม แจกจ่ายสมาชิก	1	1	0
เอาผลงานมาวิจารณ์ ดิชมกัน	0	0	1

ตารางที่ 4.12 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน
ความรู้ จากการสอบถามรอบที่ 2

จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันมากที่สุด ในวิธีการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้คือ การพูดคุยกัน การเข้าร่วมประชุมสัมมนากับกลุ่ม OTOP อื่น และเมื่อสมาชิก
บางคนไปอบรมเพิ่มเติม ก็นำเอกสารมาสำเนาเพื่อแจกจ่ายสมาชิกคนอื่นๆ

6. การบันทึกความรู้

จากคำถาม ความรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ได้มีการบันทึกไว้หรือไม่ ถ้ามีการบันทึกไว้ บันทึกไว้อย่างไร

การบันทึกความรู้	ค่ามัธยฐาน (Median)	ฐานนิยม (Mode)	ค่าพิสัย ระหว่างควอ ไทล์ (Interquartile Range)
บันทึกประวัติ เรื่องราวของกลุ่ม	1	2	1
บันทึกวิธีการทอ	1	2	2
บันทึกลดลายผ้า	1	1	0
บันทึกวิธีการย้อม	0	0	1
บันทึกวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์	0	0	1
บันทึกการรับ รายจ่าย	0	0	0

ตารางที่ 4.13 ตารางค่ามัธยฐาน ค่านิยมและ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ การบันทึกความรู้ จากการ
สอบถามรอบที่ 2

จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันมากที่สุด ใน การบันทึก
ความรู้คือ การบันทึกลดลายผ้า เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มทอผ้า เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งลดลาย
ในอดีต ถ้าไม่มีการบันทึกไว้ ความรู้จะสูญหายไปพร้อมกับสมาชิก ทางกลุ่มทอผ้าจึงได้ บันทึกไว้
ด้วยลายมือ และวาดลดลายลงบนกระดาษ รองลงมา คือ การบันทึกการรับ รายจ่าย เพื่อให้
สมาชิกของกลุ่มได้รับทราบผลการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้า

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ชุมชนด้านอื่นๆ ให้เกิดการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มทอผ้า OTOP ระดับ 4 ดาว จังหวัดเลย จำนวน 13 กลุ่มประชากร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคเดลไฟล์ในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมาจากกลุ่มทอผ้าไทเลยบ้านก้างปลา จำนวน 5 คน และกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองน้ำใส จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนสมาชิกของกลุ่ม และผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานพัฒนาชุมชน จำนวน 2 คน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ย การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยวิธีการลำดับสหสัมพันธ์ มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร โดยใช้ t-test

จาก นั้นนำข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มทอผ้า ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิก และความหลากหลายของ ความรู้เกี่ยวกับผ้าพื้นเมือง มาสรุปผลเพื่อจัดจำแนกกลุ่มประชากรออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- ประเภทที่ 1 ประเภทกลุ่มที่ความรู้ไม่หลากหลาย และไม่มีการจัดเก็บเป็นระบบ มีจำนวน 3 กลุ่ม เนื่องจากผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาจากการทอผ้า
- ประเภทที่ 2 ประเภทกลุ่มที่มีความรู้ไม่หลากหลาย และมีการจัดเก็บเป็นระบบ มีจำนวน 0 กลุ่ม
- ประเภทที่ 3 ประเภทกลุ่มที่มีความรู้หลากหลาย และไม่มีการจัดเก็บเป็นระบบ มีจำนวน 8 กลุ่ม
- ประเภทที่ 4 ประเภทกลุ่มที่มีความรู้หลากหลาย และมีการจัดเก็บเป็นระบบ มีจำนวน 2 กลุ่ม

อนึ่ง สำหรับประเภทกลุ่มที่ 2 - 4 สามารถสรุปข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มทอผ้าได้ดังนี้

1. จำนวนปีที่กลุ่มทอผ้าเปิดดำเนินการ

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว ที่เปิดดำเนินการนานที่สุดคือ กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้าน
ก้างปลา มีอายุ 29 ปี และ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองที่มีอายุน้อยที่สุดคือกลุ่มทอผ้าพื้นบ้านไทเลย
ต.นาแหม และกลุ่มทอผ้าเกษตรกร ทอผ้าธง มีอายุ 10 ปี ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มทอผ้า
พื้นเมืองระดับ 4 ดาวในจังหวัดเลยมีอายุ 14.6 ปี

2. จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ประจำจากกลุ่มทอผ้า

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาวมีสมาชิกที่ทำงานให้กับกลุ่มทอผ้าอย่างต่อเนื่อง มี
สมาชิกที่มีรายได้ประจำจากกลุ่มทอผ้ามากที่สุดคือ กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา มีจำนวน
30 คน กลุ่มทอผ้าที่มีสมาชิกที่มีรายได้ประจำจากกลุ่มทอผ้ามีอายุน้อยที่สุดคือ กลุ่มทอผ้าฝาย
พื้นเมือง ต.จอมศรี มีจำนวน 0 คน การทอผ้าของกลุ่มมาจากการสั่งทอเท่านั้น ซึ่งในช่วง
ของการเก็บข้อมูล ไม่มีการสั่งทอผ้าเลยมากกว่า 6 เดือนแล้ว

3. รายได้จากกลุ่มทอผ้า โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อคน

รายได้จากกลุ่มทอผ้าของสมาชิก โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อคนมากที่สุดคือ สมาชิกของกลุ่ม
ทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา มีรายได้ เฉลี่ยมากกว่า 4,000 บาทต่อเดือนต่อคน และรายได้
จากกลุ่มทอผ้าของสมาชิก โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อคนน้อยที่สุดมีจำนวน 7 กลุ่ม มีรายได้
เฉลี่ย 0-2,000 บาท

4. จำนวนลวดลายเฉพาะของกลุ่มทอผ้าที่สามารถจดจำหน่ายได้

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาวทุกกลุ่ม มีลวดลายเฉพาะของกลุ่มทอผ้าของตนเอง ซึ่ง
กลุ่มทอผ้าที่มีลวดลายเฉพาะมากที่สุดคือกลุ่มทอผ้าไทเลย บ้านก้างปลา มีมากกว่า 10
ลาย ส่วนกลุ่มทอผ้าที่มีลวดลายเฉพาะที่สามารถจดจำหน่ายได้น้อยที่สุดมีจำนวน 4 กลุ่ม มี 0-
5 ลาย

5. จำนวนครั้งของการเข้าอบรมความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทอผ้า การบริหารจัดการ รกลุ่มทอ
ผ้า ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา

สำนักงานพัฒนาชุมชนได้เข้ามาสนับสนุนความรู้ใหม่แก่กลุ่มทอผ้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมี
ทั้งการส่งวิทยากรไปอบรมให้ที่กลุ่มทอผ้า และให้ทางกลุ่มทอผ้าส่งตัวแทนเข้ามาอบรม

ตามที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจัดขึ้น กลุ่มทอผ้าที่เข้าอบรมมากกว่า 4 ครั้ง จำนวน 3 กลุ่ม เข้าอบรม 2-3 ครั้งจำนวน 6 กลุ่ม และเข้าอบรม 0-1 ครั้ง จำนวน 1 กลุ่ม

6. มีการบันทึกความรู้ของกลุ่ม โดยสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้บันทึกความรู้

กลุ่มทอผ้าที่มีการบันทึกความรู้ของกลุ่มเองจำนวน 2 กลุ่มคือ กลุ่มทอผ้าไทเลย บ้าน ก้างปลา ได้บันทึกขั้นตอนการทอผ้าโดยถ่ายภาพทีละขั้นตอน และจัดทำเป็นคู่มือ กลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองน้ำใส บันทึกกลดลายผ้าด้วยลายมือลงบนกระดาษ ส่วนกลุ่มทอผ้าที่ไม่มีการบันทึกความรู้ของกลุ่มเองมีจำนวน 8 กลุ่ม เนื่องจากความรู้ที่อยู่ในรูปแบบของเอกสารเป็นเอกสารที่ได้รับจากการอบรม ส่วนความรู้เกี่ยวกับการทอผ้านั้น สมาชิกส่วนใหญ่ของแต่ละกลุ่มเป็นผู้สูงอายุ มีประสบการณ์การทอผ้ามานาน ทำให้การสร้างกลดลายต่างๆ การทอผ้า สร้างจากประสบการณ์จึงไม่ได้มีการบันทึกในรูปแบบของเอกสาร

สรุปข้อมูลจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1

คำถามที่ 1 สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ควรมีความรู้ในเรื่องอะไรบ้าง

ความรู้ที่สมาชิกในกลุ่มทอผ้าควรรู้มากที่สุดคือ ลวดลายผ้า การทอผ้า

คำถามที่ 2 สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีวิธีการได้รับความรู้ จากวิธีใดบ้าง

วิธีการได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุดคือ การได้รับความรู้จากวิทยากร

คำถามที่ 3 สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับงานที่ได้รับมอบหมายอย่างไร

สมาชิกในกลุ่มทอผ้าสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานประจำวันได้มากที่สุดคือ การประยุกต์เป็นลวดลายใหม่ๆได้

คำถามที่ 4 การนำความรู้มาประยุกต์ใช้ มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าอย่างไร

การประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับมา ทำให้มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้ามากที่สุดคือทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น

คำถามที่ 5 สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มอย่างไร

วิธีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุดคือ การพูดคุยกัน

คำถามที่ 6 ความรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ได้มีการบันทึกไว้หรือไม่ ถ้ามีการบันทึกไว้ บันทึกไว้อย่างไร

การบันทึกความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุดคือ การบันทึกลงจดลงลายผ้า

สรุปข้อมูลจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2

คำถามที่ 1 สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ควรมีความรู้ในเรื่องอะไรบ้าง

ความรู้ที่ผู้ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาด การประชาสัมพันธ์ การรักษาเนื้อผ้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าและวิธีการใช้งาน ลงจดลงลายผ้า การทอผ้า การย้อมสี การบริหารจัดการกลุ่ม บัญชีรายรับ รายจ่าย วัตถุดิบในการทอผ้าเช่น ไหม ผ้าฝ้าย เป็นต้น การคัดเลือกและการซื้อวัตถุดิบ การต่อเส้นด้าย การปั่นหลอด และการกรอด้วย

คำถามที่ 2 สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีวิธีการได้รับความรู้ จากวิธีใดบ้าง

วิธีการได้รับความรู้ที่ผู้ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือความรู้ที่ได้รับ การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ

คำถามที่ 3 สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับงานที่ได้รับมอบหมายอย่างไร

การประยุกต์ใช้ความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ การเลือกใช้สีในการย้อม

คำถามที่ 4 การนำความรู้มาประยุกต์ใช้ มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าอย่างไร

การนำความรู้มาประยุกต์ใช้ แล้วมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ กลุ่มทอผ้าเป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป

คำถามที่ 5 สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มอย่างไร

วิธีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ การพูดคุยกัน การเข้าร่วมประชุม สัมมนา กับกลุ่ม OTOP อื่น และเมื่อมีสมาชิกเข้าอบรมต่าง ๆ มีการถ่ายเอกสารที่ได้รับจากการอบรม แจกจ่ายเพื่อนสมาชิกที่ไม่ได้เข้าอบรม

คำถามที่ 6 ความรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ได้มีการบันทึกไว้หรือไม่ ถ้ามีการบันทึกไว้ บันทึกไว้อย่างไร

การบันทึกความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ การ บันทึกลงด้ายผ้า และการบันทึกรายรับ รายจ่าย

5.2 สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญ

- ปัญหาเรื่องตลาด ทำให้สมาชิกเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น จึงเหลือสมาชิกน้อย บางกลุ่มเหลือแต่ผู้สูงอายุที่ยังทออยู่ เท่านั้น
- ปัญหาในเรื่องการบันทึกความรู้ ความรู้ส่วนใหญ่เป็นความรู้แบบฝังลึก สมาชิกส่วนใหญ่จะไม่ได้บันทึกข้อมูล ทำให้ความรู้บางอย่างอาจสูญหายไป เช่น ลวดลายผ้า เป็นต้น ซึ่งบางกลุ่มไม่ได้มีการบันทึกไว้เลย แต่สามารถช้ นลวดลายได้จากประสบการณ์ แต่การบันทึกข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการบันทึกเป็นลายมือ ยังไม่ได้จัดพิมพ์เป็นเอกสาร และ ยังไม่ได้เผยแพร่ให้กับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม และสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มี

ความรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ จึงมีการบันทึกโดยทางกลุ่มทอผ้าเป็นเอกสาร คู่มือ
น้อยมาก เอกสารคู่มือต่างๆ ที่มีที่กลุ่ม จะเป็นเอกสารที่ได้รับจากการอบรม

- O ปัญหาในเรื่องการเข้ารับการอบรม การประชุม สัมมนา ระหว่างกลุ่มทอผ้า ในบาง
หัวข้อนั้น สมาชิกของกลุ่มจะต้องเข้ารับการอบรมที่สำนักพัฒนาชุมชนจัดขึ้น ซึ่งไม่ได้
จัดที่กลุ่มทอผ้า บางกลุ่มทอผ้าอยู่ไกลจาก สถานที่จัดอบรม และบางกลุ่มสมาชิกที่ยังทำ
อยู่เป็นผู้สูงอายุ ไม่สะดวกในการเดินทาง จึงไม่สามารถเข้ารับการอบรมได้อย่างทั่วถึง
- O ปัญหาเรื่องการเข้าอบรม เนื่องจากตัวแทนกลุ่มหลายกลุ่ม เป็นผู้สูงอายุ ทำให้ต้อง
อบรมในหัวข้อเดิมๆ หลายครั้ง แต่ก็ยังไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เช่น ระบบบัญชี
 เป็นต้น

5.3 อภิปรายผล

แนวทางในการจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ตามรูปแบบที่ได้เสนอนั้น
สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) กลุ่มทอผ้าสามารถกำหนดความรู้ที่
จำเป็นสำหรับการทำงานของกลุ่มได้ เช่น การย้อมสี ลวดลายผ้า วิธีการทอผ้า ประวัติ
ความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การรักษาเนื้อผ้า เป็นต้น
2. การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) นอกจากความรู้การทอผ้าที่ได้รับการ
ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษแล้ว ซึ่งเป็นการทอเพื่อใช้เองในครอบครัว และในการ
พิธีกรรมต่างๆ แต่การทอผ้าในปัจจุบันนั้นเป็นการทอผ้าเพื่อเป็นสร้างรายได้อีกด้วย ทำ
ให้ต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของลูกค้า คุณภาพของสินค้า และการบริหารจัดการกลุ่ม
ทอผ้าให้เป็นระบบ กลุ่มทอผ้าจึงจะสามารถดำเนินต่อไปได้ กลุ่มทอผ้าจึงมีวิธีการ
แสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น การเข้าอบรม สัมมนา เป็นต้น เมื่อพบว่า
กลุ่มทอผ้าของตนเองขาดความรู้ใด ก็ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้
สมาชิกของกลุ่มทอผ้ามีความรู้มากขึ้น
3. การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เมื่อได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ ประกอบกับ
ประสบการณ์การทอผ้ามานาน ทำให้สมาชิกของกลุ่มทอผ้าสามารถนำความรู้ที่ได้รับ
มาประยุกต์ใช้กับการทำงานที่ตนเองได้รับมอบหมายจนเกิดความรู้ใหม่ได้ เช่น การ

สร้างลวดลายใหม่ การย้อมสี ไม่ให้สีตก การทอด้วยวิธีการใหม่ๆ โดยใช้ฝ้าย ผสมกับ ดินทอง ดินเงิน เป็นต้น

4. การบันทึกความรู้ (Knowledge Storage) ในกลุ่มทอผ้ายังไม่ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบันทึกความรู้ ในกลุ่มที่มีการบันทึกความรู้ นั้น กลุ่มทอผ้าที่มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การบันทึกความรู้จึงเป็นการเขียน และ วาดภาพลงบนสมุด ซึ่งความรู้ที่มีการบันทึกได้แก่ ลวดลายผ้า วิธีการขึ้นลายผ้า เป็นต้น บางกลุ่มทอผ้าที่สามารถใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ ใช้คอมพิวเตอร์ได้ ก็มีการบันทึกขั้นตอนการทำงาน ได้แก่ ขั้นตอนการทอผ้า ขั้นตอนการย้อมสี ด้วยกล้องถ่ายรูป แล้วนำมาจัดพิมพ์เป็นเอกสาร เป็นต้น
5. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application) ความรู้ที่ได้จากการอบรม จนสามารถสร้างลวดลายใหม่ของตนเองได้นั้น และความรู้ที่ทำให้สินค้ามีคุณภาพที่ดีขึ้นนั้น ทำให้กลุ่มทอผ้าสามารถขายสินค้าได้มากขึ้น ลูกค้ามีความพึงพอใจมากขึ้น สมาชิกของกลุ่มทอผ้ายังมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ ให้นักเรียน และผู้ที่สนใจทั่วไป เข้ามาเรียนรู้ ดูงาน อย่างต่อเนื่องอีกด้วย
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มทอผ้า มักทานอาหารกลางวันร่วมกันในที่ทำงาน มีกิจกรรมร่วมกัน จึงมีความสนิทสนมไว้วางใจกัน จึงเกิดการแบ่งปันความรู้กันอยู่เสมอ มีการนำผลงานของตนเองมาให้สมาชิกคนอื่นแนะนำ ดิชมกัน มีการสอนงานกัน จึงมีการชักชวนกันให้ทดลองพัฒนาลวดลายใหม่ ทำให้เกิดลวดลายใหม่อย่างต่อเนื่อง

5.4 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้

- ผู้นำชุมชนเป็นผู้มีบทบาทมากในการที่จะทำให้การจัดการความรู้ได้สำเร็จ ซึ่งผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สมาชิกในกลุ่มยอมรับ และสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานได้ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อขอความช่วยเหลือทั้งในด้านความรู้ การตลาด ประชาสัมพันธ์ และ งบประมาณ เพื่อสนับสนุนให้กลุ่มทอผ้าสามารถดำเนินการต่อไปได้ หากผู้นำไม่สามารถประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้ สมาชิกในกลุ่มอาจจะไม่ได้รับความรู้ใหม่ ทำให้การผลิตสินค้ายังมีรูปแบบเดิมๆ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าได้
- วัฒนธรรมองค์กร สมาชิกในกลุ่มต้องมีความไว้วางใจกัน ที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งในกลุ่มทอผ้าต้องสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน

ได้ เช่น จัดให้มีการทานอาหารกลางวันร่วมกัน สำหรับสมาชิกที่มาทอดผ้าที่ ส่วนกลาง จัดกิจกรรมให้สมาชิกมาออกกำลังกายร่วมกันในตอนเย็น เพื่อให้สมาชิก ได้พบเจอ และได้พูดคุยกัน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น เป็นต้น

- O ในการบันทึกความรู้นั้น สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงไม่ได้มีการบันทึกความรู้ ให้อยู่ในรูปแบบของเอกสาร บางกลุ่มทอดผ้าจึงได้มีการเก็บเป็นภาพ ถ่ายขึ้นตอน การทำงานต่างๆ ไว้ และ เก็บในรูปแบบของวิดีโอแทน จา กการที่กลุ่มทอดผ้าเป็น ศูนย์การเรียนรู้สำหรับนักเรียน และผู้สนใจทั่วไป จึงควรบันทึกความรู้ในสื่ออื่นๆ ที่ ไม่ต้องเป็นเอกสารก็ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ จัดเก็บความรู้ของกลุ่มทอดผ้า จังหวัดเลย เพื่อการ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้งานต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2553. เอกสาร แนวทางและหลักเกณฑ์ การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2553 (OTOP Product Champion : OPC).
- คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ. 2547. เกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย(online). แหล่งที่มา : <http://www.thaitambon.com/OTOP2547/SelectionHB/OPC47HBP1.htm>.
- คลังปัญญาไทย. 2550 .ภูมิปัญญาชาวบ้าน (online). แหล่งที่มา : www.panyathai.or.th.
- จารุพร มีทรัพย์ทอง. 2550. รายงานวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน : กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้าบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. บทคัดย่อ.
- ฉลาด จันทรสมบัติ. 2548. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต การบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชุดิมา เมฆวัน. 2549. การจัดการความรู้ของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไชยวุฒิ มนต์รัรักษ์ และ พงษ์เดช สารการ. 2546. รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินกิจกรรมหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. หน้า 103-104.
- ดวงฤทัย อรรถแสง. 2552. กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดาเวนพอร์ท, โทมัส เอช. 2542. การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : เออาร์ บีซิเนส เพรส.

ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. 2536. ผ้าเอเชีย : มรดกร่วมทางวัฒนธรรม = **Textiles of Asia : a common heritage**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและองค์การ ศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ.

ไทยประกันชีวิต. 2545. ผ้าไทย. ชุด “ภูมิแผ่นดินไทย”. จัดพิมพ์เพื่อเฉลิมฉลองวาระ 60 ปี พุทธศักราช 2545.

ธงชัย พาบ. 2552. การจัดการความรู้ธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นันทิยา หุตานุวัตร และ ณรงค์ หุตานุวัตร . 2546. การพัฒนาองค์กรชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).

บุญดี บุญญากิจ และคณะ. 2548. การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

บุรชัย ศิริมหาสาร. 2550. จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : แสงดาว.

พริดา วิเชียรปัญญา. 2547. การจัดการความรู้ : พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท.

พรพิธ พัฒนกุล. 2550. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการทอผ้าของกลุ่มสตรีทอผ้า : กรณีศึกษานบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. บทคัดย่อ.

พรพรรณ คลังกลาง. 2545. พัฒนาการของกลุ่มสตรีทอผ้า : กรณีศึกษานบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลย.

พูนทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธุ์ และคณะ. 2542, การย้อมสีไหมด้วยวัสดุธรรมชาติในภาคอีสานของไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม.

ภัทรธิดา ผลงาม. 2551. รายงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์

OTOP : กรณีศึกษาในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองหาดวัง อ.หาดวัง จ.เลย. บทคัดย่อ.

ภัทรสินี ภัทรโกศล. 2550. สถิติเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. การจัดการความรู้. แหล่งที่มา : <http://qa.siam.edu>

ศิริสุภา เอมหยวก และคณะ. 2550. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าบ้านคลองเตย ตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2550 หน้า 94.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. ภูมิปัญญาไทย (online) . แหล่งที่มา : <http://www.nectec.or.th/thailand/thai-wisdom.html>.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. 2551. ชุมชน : รวมพลังชีวิต หลายพลังความคิด พลิกฟื้นชุมชน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. 2550. ตามรอยความสำเร็จ KM ประเทศไทย . สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม รายงานประจำปี 2550 สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.). กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

สมพันธ์ เตชะอธิก. 2537. ศักยภาพ และเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น : คู่มือและทิศทางการพัฒนาผู้นำชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาในชนบท / โดย สมพันธ์ เตชะอธิก, ปรีชา อุตระกุล และ ชื่น ศรีสวัสดิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สามารถ จันทรสุรีย์. 2534. ภูมิปัญญาชาวบ้าน การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2551. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคม ฉบับที่ 5 (online). แหล่งที่มา

: <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=87>.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองเลย จ.เลย. 2547. ตำนานผ้าทอพื้นเมืองไทเลย บ้าน
ก้างปลา หมู่ที่ 9 ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองเลย จ.เลย. มปป. เอกสารจากกลุ่มทอผ้าบ้านก้างปลา หมู่ที่
9 ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

สิริกร ไชยมา. 2544. ภูมิปัญญาในวิถีชีวิตชาวล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โครงการ
พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนร่องวางอนุสรณ์.

สุดารัตน์ ภัทรดุลย์พิทักษ์ และคณะ. 2548. รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้บ้านโนนศิลา ตำบลนาอุดม อำเภอโพธารอง
จังหวัดร้อยเอ็ด. บทคัดย่อ.

สุรางค์ จันทวานิช. 2547. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bukowitz, Wendi. And Williams, Ruth. 2000. **Knowledge Management Field Book**. Village
Mondial/Les Échos Publishers.

Jutharat Sarawanawong, Kulthida Tuamsuk, Chollabhat Vongprasert, Jiraporn Khiewyoo.
2009. **“Development of a strategic knowledge management model for Thai
Universities”**, Asia-Pacific Conference on Library & Information Education &
Practice, 2009 ,pp.288-298.

The Knowledge Management Forum, 2002. **What is Knowledge
Management**. http://www.km-forum.org/what_is.htm

Wolfgang Scholl, Christine König, Bertolt Meyer, Peter Heisig, 2004. **"The future of knowledge management: an international delphi study"**, Journal of Knowledge Management, Vol. 8 Iss: 2, pp.19 – 35.

http://southernlibrarianship.icaap.org/content/v08n02/trivedi_m01.html#ref5

<http://th.wikipedia.org/wiki/การจัดการความรู้>

<http://th.wikipedia.org/wiki/โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์>

<http://www.thaitambon.com/OTOP/OTOPProcess/ProcessPageA.htm>

ภาคผนวก

แบบสอบถามโครงการวิจัย

การจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัด
เลย

โดย น.ส. อรุณา มุลวัตร

อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ชื่อ-นามสกุล _____

กลุ่มทอผ้า/สถานที่ทำงาน _____

คำชี้แจง

การจัดการความรู้คือเครื่องมือ เพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และบรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

เป้าหมายของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองมีการจัดการความรู้ร่วมกัน มีชุดความรู้ของตนเอง ที่ร่วมกันสร้างเอง สำหรับใช้งานของตน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มทอผ้า และเพื่อเก็บรักษาความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ไม่ให้สูญหายไป

โปรดตอบคำถามให้ตรงกับความจริงที่เกี่ยวข้องกับท่านมากที่สุด

1. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ควรมีความรู้ในเรื่องอะไรบ้าง

2. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ได้รับความรู้ใหม่ๆ จากวิธีใดบ้าง

3. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการนำความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับ มาประยุกต์ใช้อย่างไร

4. การนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าอย่างไร

5. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มอย่างไร

6. ความรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ได้มีการบันทึกไว้หรือไม่ ถ้ามีการบันทึกไว้ บันทึกไว้อย่างไร

แบบสอบถามโครงการวิจัย

การจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว จังหวัด

เลย

โดย น.ส. อรุณา มุลวัตร

อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันข้อมูลการจัดการความรู้ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองจากการตอบคำถามในรอบที่ 1 ว่ามีความถูกต้องตามความคิดเห็นของผู้ประเมิน

จากคำถามต่อไปนี้ ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ต้องการ

1. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ควรมีความรู้ในเรื่องใด	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (-2)	น้อย (-1)	ปาน กลาง (0)	มาก (1)	มาก ที่สุด (2)
1.1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า					
1.2 วัตถุดิบในการทอผ้า เช่น ไหม, ฝ้าย เป็นต้น					
1.3 การคัดเลือกและการซื้อวัตถุดิบ					
1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า และ วิธีการใช้งาน					
1.5 การย้อมสี					
1.6 การปั่นหลอด					
1.7 การกรอถ่าย					
1.8 การคันเครือ					
1.9 การมัดหมี่					
1.10 ลวดลายผ้า					
1.11 การทอผ้า					
1.12 การต่อเส้นด้าย					
1.13 การแปรรูป					

1.14 การรักษาเนื้อผ้า					
1.15 การตลาด การประชาสัมพันธ์					
1.16 บัญชีรายรับ รายจ่าย					
1.17 การบริหารจัดการกลุ่ม					
1.18 การพัฒนาบรรจุ					

ข้อเสนอแนะ

2. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า ได้รับความรู้ จากวิธี ใดบ้าง	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (-2)	น้อย (-1)	ปาน กลาง (0)	มาก (1)	มาก ที่สุด (2)
2.1 ได้รับความรู้จากวิทยากร					
2.2 ได้รับความรู้จากการประชุมกับเครือข่าย OTOP					
2.3 ได้รับความรู้จากการไปดูงาน					
2.4 ได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ เช่น ทีวี เป็นต้น					
2.5 ได้รับความรู้จากบรรพบุรุษ					

ข้อเสนอแนะ

3. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการนำความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับ มาประยุกต์ใช้อย่างไร	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (-2)	น้อย (-1)	ปานกลาง (0)	มาก (1)	มากที่สุด (2)
3.1 การเลือกวัตถุดิบ เช่น ด้าย, ไหม เป็นต้น					
3.2 การย้อมสีไม่ให้สีตก					
3.3 การมัดหมี่ลายใหม่ๆ					
3.4 การเลือกใช้สีในการย้อม					
3.5 เทคนิคการปั่นด้ายโดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้า					
3.6 ประยุกต์เป็นลวดลายใหม่ๆ ได้					
3.7 ได้เทคนิคการทอใหม่ๆ					
3.8 แปลรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ได้					

ข้อเสนอแนะ

4. การนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ มีผลต่อการ ดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าอย่างไร	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (-2)	น้อย (-1)	ปาน กลาง (0)	มาก (1)	มาก ที่สุด (2)
4.1 ชื่อเสียงของกลุ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น					
4.2 กลุ่มทอผ้าเป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป					
4.3 ทำให้คุณภาพของเนื้อผ้าดีขึ้น					
4.4 ทำให้สามารถทอผ้าได้หลายขนาดมากขึ้น					
4.5 ทำให้มีผลผลิตมากขึ้น					
4.6 ทำให้ทอผ้าได้รวดเร็วสวยงามขึ้น					
4.7 ทำให้แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบมาก ขึ้น					
4.8 ทำให้ยอดขายของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น					
4.9 ทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น					
4.10 ทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจมากขึ้น					
4.11 ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้มากขึ้น					
4.12 ทำให้มีการบริหารจัดการกลุ่มได้ดีขึ้น					

ข้อเสนอแนะ

5. สมาชิกในกลุ่มทอผ้า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มอย่างไร	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (-2)	น้อย (-1)	ปาน กลาง (0)	มาก (1)	มาก ที่สุด (2)
5.1 การพูดคุยกัน					
5.2 นำผลงานมาวิจารณ์ ดิชมกัน					
5.3 สอนงานกันโดยการปฏิบัติให้ดู					
5.4 เข้าร่วมประชุม สัมมนาในกลุ่ม OTOP อื่น					
5.5 ถ่ายเอกสารที่ได้รับจากการอบรม แจกจ่ายสมาชิก					
5.6 สมาชิกที่ได้รับการอบรม มาถ่ายทอดให้กับ สมาชิกคนอื่นๆ					

ข้อเสนอแนะ

6. ความรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ได้มีการบันทึกไว้ หรือไม่ ถ้ามีการบันทึกไว้ บันทึกไว้อย่างไร	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (-2)	น้อย (-1)	ปาน กลาง (0)	มาก (1)	มาก ที่สุด (2)
6.1 บันทึกลงด้ายผ้า					
6.2 บันทึกวิธีการย้อม					
6.3 บันทึกวิธีการทอ					
6.4 บันทึกวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์					
6.5 บันทึก รายรับ รายจ่าย					
6.6 บันทึกประวัติ เรื่องราวของกลุ่ม					

ข้อเสนอแนะ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ : นางสาวอรอุมา มุลวัตร

สถานที่เกิด : จังหวัดเลย

จบการศึกษา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประวัติการทำงาน : Factory logistics staff, Unilever Thai Holding, Ltd.

อาจารย์ประจำ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์